

Izhaja v Gorici vsak četrtak opoldne. Velja za celo leto 12 L, mesečno 1 L, za inozemstvo 16 L. Na naročila brez dopolne namočne se ne bomo ozirali. Posamezne številke stanejo v razprodaji 20 stotink. Uredništvo: Ulica Veturini 9, uprava ul. Veturini 9.

GORIŠKA STRAŽA

Rokopisi se ne vračajo. Ne-frankirana pisma se ne sprejemajo. Oglasi, katere je treba vnaprej plačati, se računajo po dogovoru.

Izdaja konsorcijsko »Goriška Straža«. Odgovorni urednik: Franc Novak. Tiska: »Narodna Tiskarna« v Gorici, ulica Veturini št. 9.

Mir ljudem na zemlji.

Mir — sladka beseda! Prav ga zna ceniti pač človek, ki je okusil grozote svetovne vojne.

Kaj je mir človeštvu, kaže nam jasno razdirajoče delo vojne furije. Ta je vsipala v divji in blazni strasti gorje in smrt vsepošod. Črni dim se dviga iz razvalin cvetočih mest in krajev. Obupni klici ranjenih in umirajočih napljujejo zastupljeno ožračje. Zemlja se trese vsled gromenja topov in padanja granat in šrapnelov. Prestrašeni popuste domačini svoj dom in svoje imetje ter beže v tujino, da si rešijo golo življenje. Spremlja jih glad in bolezen. Kar je človek v teku dolgih let zgradil in nabral, je neusmiljena uničila vojna... A ko so se ljudje klali kot zveri, donel je vedno iz svetišča klic: mir ljudem na zemlji! Toda za ta klic je imelo človeštvo gluha ušesa. Vodilne kroge človeške družbe je zaslepila strast. Strast je zanesla ta strašen požar, strast ga je razpalila do blaznosti!... Kar se zasliši odrešilni klic: »Mir, mir!« — Ali je res nastopila doba miru? Minulo je že dve leti, odkar so vojski po svetovni vojni odložili oročje — in vendar miru še ni!

Človeštvo se nam zdi podobno stransko razburkanemu morju, ki se po hudi neviljiti ne more zlepa umiriti. Se vedno udarjajo ponoči valovi na obrežje.

Kje nam je iskati vzroka? Vsako zlo ima svoj vir, ima svoje korenike. Dokler se vir docela ne zamaši in korenike dobro ne izrujejo, ni pričakovati trdnega miru.

Mir ljudem na zemlji...

Toda kako... ako še vedno vladajo in se netijo one strasti, ki so povzročile svetovno vojno? Pohlep po gospodstvu, nebrzdani pohlep po denarju, imperijalizem in kapitalizem, maščevalnost, zatiranje manjših, sebičnost, krivičnost in nasilje — vse to, kar je zakrivilo vojsko, se še ni odstrnilo iz človeštva, temveč se goji celo od strani onih, ki bi radi ljubelega miru morali biti prvi, da izrujejo zlo s koreniki.

Mir ljudem na zemlji...

Zbrali so se v Rapalu zastopniki Jugoslavije in Italije, da izreko v jadranskem vprašanju besedo o miru. Usta so bila polna prijateljstva. Sledilo je razočaranje, vznemirjenje duhov. In miru zopet ni bilo. Zakaj ne? Ni ga narekovalo pravicoljubje, ne ljubezen do manjšin — temveč sila. Ne more se reči o tem miru: »Pravica in mir sta se poljubila.«

Dokaz temu so podali kmalu fašisti s svojimi bombami. Prvi mirovni pozdrav Slovincem so bile bombe. Zakaj? Mir ima svoj sedež v srcu. Iz srca je treba iztrgati sovraštvo.

Rekali so mir, a miru ni bilo in ga tudi biti ne more, ker manjkajo predpogoji zanj. Tu je treba vzgoje notranjega človeka. Populiti je treba notranji plevel, vsaditi spoštovanje do svojega sočloveka.

Mir ljudem... Pač daleč od miru so ljudje, ki se oklepajo bojnih sredstev, granat in bomb. Bombe razdirajo in uničujejo, nikdar ne morejo roditi miru, ki je sad ljubezni in pravice, ne pa krutega nasilja.

Mir ljudem... se sliši znova klic. — Vstajajo med ljudstvom novi preroki, ki obljubujejo nebesa na zemlji. Vsi jih poznamo — to so komunisti. Mesto da bi z nami se trudili izdreti zlo kapitalizma iz človeške družbe, hočejo kar celo človeško družbo razkosati, razdejati družinske vezi in sezidati novo družbo, ki pa ne odgovarja naravnemu nagonu in ustroju človeštva. Mir, zlati mir, večni mir obljubujejo v svoji komunistični državi.

Prevara, bridka prevara! Pot, ki ima privedi človeka do tega raja, je pokrita s človeškimi trupli. Na svojo krvavo zastavo so zapisali krvavo načelo: »Krvava revolucija«. Ali ne bide to v obraz pravega miru? V krvi hočejo potopiti človeško družbo, misleč, da pronikne iz tega maščevalnega in nečloveškega čina nova družba. Zgraditi si jo hočejo z diktaturo, z nasiljem, ki pokoplje vsako osebo in družabno svobodo!

Kakšen mir bo to, nam kažejo kričeči izgledi krivic in zatiranja v krajih, kjer se je hotel novi družabni red udeležiti. Pa ni šlo in ne gre, dokler se ne povrnejo k temeljem, ki jih je dala narava človeški družbi. — Ujemamo se sicer z njimi, da je

treba zlo in izrastke kapitalizma odpraviti, a glasno kličejo: »Pot, ki ste jo ubrali, je pot, ki pelje človeštvo v pogubo.«

Miru si želi človeštvo, a uspešen mir ni sad nasilja. Človeška družba se zamore preosnovati z naravno, etično silo. Pravica in mir sta se poljubila!

Temelj pravega miru je pravica. Sovražniki miru so vsi, ki delajo krivico, ki ljudstvo izkoriščajo v gospodarskem oziru, ki ne poznajo drugega kot sebičnost. A istotako so sovražniki miru, ki zatirajo ljudstvo v narodnem oziru. Prav tako so sovražniki miru, ki ne gredo v ljudstvu razredni boj in medsebojno sovraštvo in maščevalnost.

Z razburkanjem strasti se ne privede človeštva do plodnosnega miru. To vidimo že v malem v vsaki družini. Zastonj iščemo miru v družini, v kateri so se razpasle strasti. Ali ni ravno n. pr. pijančevanje, zapravljanje, krivični pohlep po denarju, nasilje, oni demon, ki uničuje slogo, mir in srečo v družini?

Mir ljudem na zemlji...

Odprimo oči in spoznamo vzroke, ki odganjajo mir iz naših domov, občin, iz naše dežele. Dvigajmo povsod zastavo pravice! Vsak posameznik lahko pripomore. Vrata zapirajmo hujskačem, ki hočejo vreči v družine bombo razdejavanja, ki hočejo s krivimi načeli uničiti družinski mir, ali pa hočejo odtujiti sinove starišem. Vsakdo naj visoko ceni in se oklene naravne, etične sile, ki edina zamore iztrebiti zlo, ki poganja iz notranjosti človeka. Le tako bomo preustrojili človeško družbo. Do tega spoznanja prihajajo ponekod socialisti sami, ki trde, da ljudskih mas ne bodo mogli dvigniti, če jim priskrbe le velike plače, malo dela in sploh le materialnih ugodnosti. Če proletarijata obenem tudi naravno ne dvignemo, se bo kljub vsem gmočnim dobrotam propastil. Človek ima pač poleg telesnih potreb tudi naravne. In te so, ki dajejo smer celemu življenju.

Mir, sladki božični mir naj se torej naseli pred vsem v naših srcih. Iztrebimo iz njih strasti, naseli naj se pravica in ljubezen, ki je edini in pravi temelj pravega miru.

»Pravica in mir sta se poljubila!«

Anton Mahnič

V veselo zvonjenje božičnih zvonov oglašil se je mrtvaški zvon s svojo turobno pesmijo. Iz hrvaške prestolice je podela tužna vest preko hrvaškega in slovenskega dela mlade Jugoslavije, preko kvarnerskih otokov, preko slovenskega Primorja: v Zagrebu je umrl Anton Mahnič, škof krški — veliki Jugosloven.

Anton Mahnič je bil sin skalovitega Krasa. Rojen je bil v Kobdilu dne 14. septembra 1850; mašniško posvečenje je prejel 1874; za škofa krškega je bil imenovan 1896, posvečen pa 1897 v Gorici. Pred imenovanjem za škofa je bil profesor teologije in ravnatelj malega semenišča v Gorici; bil je urednik lista »Polium Ecclesiasticum«, ki je postal zgodovinskega pomena radi njegovih in Kocijančičevih člankov. Glavno njegovo delo pa je bilo urejevanje »Rimskega katolika«. V tem pogledu smo dobili o njem črtico, ki jo priobčujemo spodaj. Poprej pa naj še podamo poročilo o pogrebu, kakor ga prinaša večerajšnja »Edinost«:

Pogreb vladike Mahniča v Zagrebu je bil veličastna manifestacija, dostojna takega moža, takega cerkvenega kneza in takega sinu svojega naroda. V imenu regenta se je udeležil pogreba general Tanacković, v imenu vlade podban dr. Rojc in prezidijalni šef dr. Marković v imenu armade šef generalnega štaba polkovnik Jurišić; potem častniki zagrebške posadke, vse vojaške in civilne oblasti, razna društva z zastavami. Bile so tudi številne deputacije društev iz vseh pokrajin. V najveličastnejši katedrali Jugoslavije se je poslovil od pokojnika sarajevski škof dr. Sarič. Mašo zadušnico je daroval nadškof zagrebški dr. Bauer, na kar je križevski škof dr. Njarad blagoslovil truplo po grško-vzhodnem obredu in mu zapel: »Večnaja pamjat«. Odgovarjal je kor po

staročestitem obredniku vzhodne cerkve. Petje je globoko seglo v dušo, saj je veljalo njemu, ki je zvesto stal na braniku staroslovenskega bogoslužnega jezika! — Spreved je bil veličasten, ogromen kondukt so vodili škofje dr. Jeglič, Karlin in dr. Akamovič. Na meji mestnega rajona se je poslovil od pokojnikovega trupla predsednik katoliške dijaške lige. Na pokopališču so govorili bivši poslanik Banic, vseučilišni profesor Srebrnič in Bidovec za slovenske akademike. Ob govorih so rosila vsa očesa. Vsi so občutili, da nas je zapustil za vedno najidealnejši apostol krščanske misli, glasnik narodnega edinstva, goreč prijatelj zblizanja s pravoslavnimi brati ter neustrašen naroden borbitelj v imenu krščanske pravičnosti. Iz govorov in src vseh navzočih je odsevala zaveza, da smo pač pokopali Mahniča, ideja pa da živi...!

Fr. B.

Mahnič kot bojovnik za načela.

Vse, karkoli se je v teku par zadnjih desetletij vršilo na Slovenskem v znamenju katoliške misli, bodisi na kulturnem, političnem ali gospodarskem polju, vse to je delo Mahniča-sejalca, ki nam je jasno in odločno začrtal smeri in oznanjal načela. Idej, misli je hotel on. Zakaj vse, kar se je resnično velikega in plemenitega izročilo v zgodovino, so vse ustvarile ideje, pravi on. Katoliški shodi in vse delovanje, ki je izviralo iz teh, so njegovo delo. Njegovi učenci so postali naši dobri znanstveniki, naj imenujem med temi samo dr. Aleša Ušeničnika. Kot mislec in mož neomajanih načel nam je šele on ustvaril prvo slovensko leposlovno kritiko, ustanovil je prvi slovenski znanstveni list, »Gleda na Rinski katolik« in na dobo, v kateri je nastal, mu ne more biti več v spodtiko.

Kot človek in škof je imel pokojni Mahnič brezdomno mnogo prijateljev in občudovalcev, kot pisatelj je imel mnogo nasprotnikov, skoraj bi dejal vso tedanjo javnost; zakaj one, ki so mu slepo in brez razumevanja sledili, tudi ne moremo šteti med njegove prijatelje. Z neizprosno logiko se je bojeval ne proti logiki in trdnim načelom, ki jih ni bilo, ampak proti sentimentalnosti in jokavosti, ki je kleče molila vse, kar je presegalo njen razum in preklinjala vse, kar je bilo proti njenemu božanstvu. Orožje je bilo silno neenako, boj radi tega težak, jeklen meč se je vselej zasadi v mehko lipovino.

Kakšna je bila tista doba? Jedva se je bil prebudil naš narod. In kakor je bilo potrebno njegova rojstvo, tako so bile potrebne tudi veselice in shodi, narodne dame in trakov, fraze in sentimentalna pozemlja redoljubov, živitoklici in zdravice. Kdo more tudi kaj zato, če je narod nadaljeval svoj veseli praznik, ga raztegnil celo v Cankarjevo dobo, da mu je ta posvetil svoje satire. Malokdo se je tedaj zavedel, da narod potrebuje načelno in notreno delo in ne samo zdravilo in navdušenje. Vsaka doba pa se preoblikuje samo v toliko, v kolikor jo prevržejo silni vnani dogodki ali moške-velikani, ki so vrelji novih misli. Tak duševni revolucionar je bil dr. Mahnič.

Josip Stritar nam je ustvaril prvi leposlovni list v pravem pomenu besede, on je bil prvi naš estet, pogledal je v svet malo dalje kot drugi in mnogodaj presadil k nam; delal je bolj umstveno kot s srcem. Njegov učenec je bil Simom Gregorčič, če ga smemo imenovati učenca, ker je delal iz sebe, kar je delal in se ima za vse bolj zahvaliti svoji individualnosti kot tujim vplivom, brez katerih bi bil Stritar nič.

Tedaj, ko so se že povsod drugje ločile misli in se ni nihče zgražal nad tem, če so se znanstveno pobijali med seboj, smo mi v leni pijanosti sprejeli vse, kar smo dobili pristnega ali ponarejenega. Nihče ni premišljeval in ne sodil.

Mahnič je pa premislil in sodil. Poznal je filozofe in zasledoval vse moderne pojave s kritičnim očesom.

Kakor je sodil, je tudi odkrito povedal. Bila je to prva slovenska leposlovna kritika, bolj mila od mnogotere današnje, ki ne izvira iz resnega študija in čistega namena, ker je klikarska. Edini pogrešek je bil morda v tem, da je poznal samo ra-

zum in je premalo upošteval pesnikova osebnost, toda s filozofskimi stališči neizprosne logike, ki jo zahtevajo katoliška načela, je imel prav; če bi bil popustil le za las, ne bi bil to, kar je bil. Ta neizprosna logika mu je tudi naredovala navidezno ostre besede. V umetnosti je postavil nekatera načela, ki jih njegovi učenci še danes zagovarjajo z isto doslednostjo kot on, vendar se nekateri umetniki in estetik, (sicer njegovi oboževalci), ne strinjajo popolnoma z njimi; le če enkrat res dobimo čisto katoliško umetnost, se bo vprašanje rešilo samo od sebe.

Katoliške umetnosti se Mahnič ni posrečilo ustvariti, ker ta ni samo stvar razuma in hotenja. Iz krepke katoliške kulture šele požene tudi katoliška umetnost, ki ji pripravijo pot filozofski in ta čas pri nas še ni prišel.

V svojem univerzalnem znanju se je povzpnil Mahnič tako visoko, da je vse motril kot sodnik in ne kot oboževatelj, on je oboževal samo Boga. Ni padel na kolena niti pred kako moderno filozofijo, niti pred občo frazo narodnosti. S palico je udaril med polprijano družbo, da se je ta razburila in ji je ukazal, naj gre delat. To je bilo dejanje očiščevanja naše javnosti, naše miselnosti prebujenje. V tem tiči njegova velika zasluga.

Očitati so mu tu pa tam v slepem boju brezdomovinstvo. Tudi Cankarju so očitali isto. Iz spisov obeh je lahko dokazati, kaj sta čutila za domovino. Usoda je hotela, da je Mahnič to dokazal tudi v dejanju kot krški škof, ko se je potegnil z vsemi silami za pravice Slovanov in najbolj zdaj, ko se ni bal izreči besedo, kadar je bilo najbolj treba in najbolj nevarno.

Dasi je bil v bojih za načela neodjemljiv in brezobziren, proti puhli sentimentalnosti bridko ironičen, vendar ne moremo trditi, da ni imel silne mnogo takta in bi mu bilo žal, če bi bil komu storil krivico. Toda — človek umrje, načel pa ni mogoče izpreminjati, one ostanejo vedno iste. Več krivice so storili oni, ki so ga napačno umeli in radi tega brezmiselnost ravnali.

Malo je ljudi, ki bi bili pustili v svojem narodu tako velikih sledov, svojega duha, kot ravno on, ki bo zapisan z zlatimi črkami v kulturno zgodovino našega naroda in nam je lahko danes kot vzgled o boju za narodne pravice, trdna kraška skala, ki se ne premakne niti za las. Eni si pa dobro zapomnimo za ta čas: Vse, kar je resnično velikega in plemenitega, ustvarijo ideje!

Glavne poteze volilnega reda za novoosvojeno ozemlje.

Volilni red za novoosvojeno ozemlje, ki je izdan z naredbo zakonom z dne 18. novembra 1920, št. 1655, je povzet po volilnem zakonu za kraljestvo z dne 2. sept. 1919, št. 1495 z obzirom na posamezne določbe volilnega zakona za bivšo avstrijsko monarhijo z dne 16. jan. 1907. Novi volilni red je za našo deželo v tem oziru novost, ker je napravljen na proporcionalnem principu, to pomeni: na načelu sorazmerja glede ugotovitve posameznih mandatov. Dosedaj smo imeli direktno enako, splošno in tajno volilno pravico. To načelo je pridržano tudi v novem volilnem redu, razlika je v tem, da izvolitev poslanca ni vezana na absolutno večino glasov, ampak izvoljeni so vsi oni poslanci posameznih kandidatnih list, ki so dosegli gotovo število glasov, imenovano količnik ali kvocijent.

Izračunati to število je malo težka stvar za lajka.

Toda oglejmo si najprej, kdo je volilec po novem volilnem redu.

Volilec, oziroma — kakor se tehnično pravi — volilno pravico ima možki, ki je izpolnil 21 let dne 31. maja onega leta, ko se sestavljajo ali revidirajo volilni imeniki, in ki biva najmanj eno leto v občini, v kateri ima voliti; tudi mora biti rojen in pristojen v novoosvojenih deželah, pristojnost pa ne sme biti pridobljena po 24. maju 1915 ali vsled službe. Oni, ki so tu rojeni, pa še ne sem pristojni, se morejo poslužiti opcijske pravice, t. j. prigrasiti se morajo za italijansko državljanstvo pri

županstvu svoje občine, da postanejo volilci. One osebe, ki so tu pristojne, — toda ne po 24. maju 1915 ali vsled službe, — ki pa niso tu rojene, morajo bivati tukaj najmanj dvajset let ali pa posedovati deset let nepremičnine, ali imeti deset let trgovino ali obrt, poklic ali rokodelstvo, ali pa morajo biti deset let vključeni pri okrajni bolniški blagajni oziroma podobnem zavodu. Posebne določbe so predvidjene za državljane kraljestva v starih mejah, za izseljence in za bojvnike v armadi in mornarici.

Izključene so od volilne pravice osebe: a) ki so pod kuratelo, b) ki so v konkurzu, c) kaznovane radi sramotnih dejanj in radi prestopka proti volilni svobodi, radi postopanja, prosjačenja, osebe, ki so pod policijskim nadzorstvom ali ki so bile v prisilni delavnici, osebe, kaznovane radi pijanosti ali alkoholizma, č) osebe, katerim je sodnja odvzela očetovsko oblast.

Podrobnosti glede volilnih imenikov mi ni mogoče navajati. Tudi ni v njih posebnih novosti. Bistvena izprememba je pri reklamacijah, kjer se mora zaslišati za svoje mnenje tudi sodnik okraja; sodniki morajo biti zastopani tudi v volilni komisiji.

Volilne komisije obstojajo v vsaki občini. V glavnem mestu volilnega okrožja obtoji centralni urad.

Volilna okrožja bodo določena s posebno kraljevo naredbo; istotako določi posebna kraljeva naredba število poslanskih mest za Julijsko in Tridentinsko Benetijo.

Novost je za naše razmere kandidatna lista. Dočim je bilo postavljanje kandidatov dosedaj stvar strank, mora predložiti po sedanjem volilnem redu vsaka stranka svojo kandidatno listo generalnemu civilnemu komisarijatu dvajset dni pred volitvijo.

Kandidatna lista je lista, ki vsebuje imena kandidatov za poslanska mesta dotičnega volilnega okrožja in sicer kolikor poslanskih mest je predvideno. Na prvem mestu je vedno kaka vsem volilcem dobro znana osebnost. Naj predložim to z enim primerom: recimo, da bodo podale v tukajšnjem volilnem okraju svoje kandidatne liste narodna stranka, komunistična, italijanska meščanska in italijanska ljudska stranka. Volilno okrožje voli — recimo — deset poslancev. Vsaka stranka mora podati več kot deset poslancev. In sicer so uvrščeni poslanci tako, kakor želi stranka, da bodo izvoljeni. Oni kandidati, ki so na prvem, drugem in tretjem mestu, bodo skoro gotovo izvoljeni, ostali pa najbrže ne. Odvisno je, koliko glasov dobi stranka sploh.

Kandidatne liste morajo biti podpisane najmanj od 300 in ne več kot od 500 volilcev istega volilnega okrožja. Kandidatna lista vsebuje število kandidatov, ki ne sme biti večje od števila poslancev istega volilnega okrožja. Vsako volilno okrožje je deljeno v sekcije (oddelke) in sicer navadno po občinah, toda na vsak način tako, da število volilcev v eni sekciji ne bo večje od 800 niti ne nižje pod 100 (izjemoma je dopuščeno 50 volilcev).

Volitev se vrši, kakor v drugih državah, v nedeljo in sicer od 7. predpoldne dalje ali ne več kot do 11. zvečer. Voli se z glasovnicami.

Volilni akt se vrši tako: najprej ugotovi komisija identiteto volilca, predsednik potegne iz prve skrinjice kuverto, jo izroči volilcu, da dene v njo volilni listek in jo dene v drugo skrinjico. S tem je volilni akt končan. Vsi spisi in skrinjice volilne komisije se odpošljejo po končanem opravih tajništvu centralnega volilnega urada dotičnega volilnega okrožja, kjer se izvrši skrutinij. Ta urad bo imel sedež v poslopju deželnega sodišča.

Omeniti moram še, da je razum proporcionalnega volilnega sistema za nas novost v tem volilnem redu še glas, preference ali prednosti in dodatni glas. Glas prednosti ali preferenčni glas pomeni, da želi volilec, naj bi bil kandidat, dasiravno je postavljen v volilni listi na zadnjem mestu, vzlic temu izvoljen. To napravi volilec tako, da napiše na za to označenem prostoru glasovnice ime onega kandidata, kateremu hoče dati prednostni glas. Dodatni glas se more oddati v slučaju, ako kandidatna lista ni popolna, t.j. ako ne izkazuje toliko imen, kolikor poslanskih mest šteje dotično okrožje. V tem slučaju lahko doda vsak volilec na glasovnici ime poljubnega kandidata iz kake druge liste. Toda število kandidatov na glasovnici ne sme presegati števila poslanskih mest volilnega okrožja.

Prednostni glas in dodatni glas se ne moreta obenem izvajati.

(Dalje prihodnjič.)

Alfred grof Coronini - Cromberg

je bil na političnem polju goriškem svetla zvezda, ki se je žal le pregodaj utrnila. — Nevšečnosti z mestom so ga nagnile, da se je toliko tesneje oklenil Slovencev, katerim se je izrečno prišteval, ter neutrudno deloval za njihove vsaestranske

koristi. — Sprejel je zastopstvo naroda v deželnem in državnem zboru, kjer je vsled poznanja dejanskih razmer in osebnih stikov v raznih krogih dosegel, da se je marsikatero vprašanje rešilo v našem zmislu in da smo bili obvarovani marsikake krivice, ki nam je pretila.

V deželnem zboru je vodil daljšo abstinenco (neudeležbo) slovenskih poslancev z vidnim uspehom ter pridobil jim pri vladi in nasprotnikih ugled, kakoršnega prej niso imeli. — V boju za narodove pravice in koristi je bil neustrašen, neizprosilen in neodoljiv; s svojim izgledom je bodril in navduševal tovariše, ki so mu zaupno sledili. Njegov izgled je v drugih bodril in utrjeval pogum ter vzdrževal jih na trnjevi poti političnega dela, katero je stavilo včasih precejšnje zahteve na živce posameznih delavcev.

Zanimal se je za majhne in velike reči v deželi; zato je rad zahajal na ljudske shode, da je prišel z narodom v ožjo dotiko ter iz njegovih ust slišal njegove potrebe in zahteve. Bil je dostopen in prijazen nasproti vsakteremu, kakor zna biti plemenitaš po vzgoji in po duhu.

Bil je vnet za pravi napredek slovenskega naroda na Goriškem v vsakem oziru; zato je podpiral vse, kar mu je moglo služiti v duševno ali gnotno korist. Bil je dolgoletni odbornik nekdanjega društva »Sloga«, iz katerega je izšlo večinoma vse tedanje politično življenje na Goriškem. Bil je med souborniki »Centralne posojilnice«, katere prvotna pravila nosijo njegov podpis na prvem mestu. Podpiral je slovensko šolstvo, zato je prispeval z vso družino kot pokrovitelj ali častni ud društvu »Šolski Dom«. Pripomogel je do glavnice, s katero je začelo društvo graditi svoja šolska poslopja. Bil je med prvimi, ki so kupili in razširili »Narodno tiskarno«, sedanje središče duševnega dela na Goriškem in zasedenem ozemlju slovenskem.

Vipavska železnica, katere prvi predsednik je bil pokojnik, je po velikem delu sad njegovega truda. Minister grof Baderi sam jo je imenoval Ceroninjevo železnico, koji je ta s toplimi besedami izposloval ugodnost, katere ni imela druga lokalna železnica v deželi. — Vse korake v dosegu kulturnih in gnotnih ugodnostij naši deželi od strani države je pokojnik ali sam pričel, ali pridružil se jim, ko so bili pričetni. — Njegovo delo v prid narodu je bilo v resnici naporno, vztrajno in vsestransko. — S svojim delovanjem si je zaslužil priznanje in hvalo naroda, kakor malokdo; zato so sledila mnoga imenovanja častnim občanom po vsi deželi.

Svoj čas se je udeležil kot državni poslanec velikega shoda v Ljubljani, ko se je napravil poskus, da bi se nasprotje med strankami ublažilo in doseglu skupno delovanje v blaginjo naroda. Za trenotek se je bil namen deloma dosegel.

Naj služijo tudi te vrstice v priznanje in časten spomin pokojniku ter mladini v izgled rodoljubja, katero naj posnema. Alfreda Ceroninija spomin naj bo med nami vedno v časti!

Nesrečni razpor v domači hiši, med Slovenci na Goriškem, je pokojnika bolel in žalil ter odvzel mu veselje do nadaljnjega dela, ko smo ga silno potrebovali. Odtegnil se je javnosti in živel za se; ostal je pa še vedno v prijaznem občevanju z ožjimi somišljeniki ter se z njimi rad pogovarjal o usodi slovenskega naroda na Goriškem. Na eno uho, je že dolga leta slabo slišal; zadnje čase mu je tudi drugo mečno odpovedalo; zato je ljubil samoto. — Vojna leta je preživel v Solnogradu. — Ko je prejšnja država razpadla, se je vrnil v Gorico, kjer je preživel mladenška in moška leta. — Dvakratni lahek mrtvoudni napad ga je opomnil na minljivost človeškega življenja; v tretje 12. decembra mu je srčna kap pretrgala nit življenja. — Odlikoval se je po strogi pravico-ljubnosti; krivice bi ne bil storil bližnjemu za noben denar; blago, plemenito srce ga je kinčalo ves čas življenja; verska čut mu je bila globoko zasajena v srce; bil je visoko izobražen in jako razsodnega duha, k čemur so pripomogla tudi njegova daljna potovanja; o njegovem umetniškem ukusu pričajo njegove zbirke in vtovi, katere je z veseljem urejeval. — Od svojega truda počiva v družinski rakvi v domači kapeli sv. Ane na Cingrafu, kjer so se nekaj k vsakdanji počeznosti zbirali gojenci malega sementišča. — Naj v miru počiva in večna luč naj mu sveti!

Dopisi.

— Iz Čepovana. Tukajšnji cerkveni pevski zbor pod spretnim vodstvom g. organista Martina Podgornik prav vro napreduje. Smelo lahko trdim, da ni daleč naokoli in tudi v marsikaki mestni cerkvi tako lepega cerkvenega petja, kot tu pri nas. Na zadnji praznik M. B. se je tu prvič pela Vodopivčeva staroslovenska maša. Uspela je izborna. Vsa čast g. organistu in hvala pridnim pevcem in pev-

kam na krasnem užitku! Le tako vztrajno in složno naprej!

Na Vratih ni že četrto leto šolskega poduka. Ljudje tako želijo in prosijo za šolo, a na pristojni oblasti vedno isti odgovor: »Učiteljev manjka«. A ravno letos je prosil za učiteljsko mesto na Vratih učitelj domačin. Pa oblast je toliko časa vlekla vso zadevo ter povpraševala okoli po orožnikih o političnem prepričanju in obnašanju prosilca, da se je ta naveličal dolgega čakanja ter odšel čez mejo v drugo službo! Kam pridemo s takim postopanjem šolskih oblasti?! Kaj bo z našo mladino, ako ostane še dolgo brez šolskega poduka! Ali nismo tudi mi državljani? Ali ne plačujemo tudi mi davkov? Zato pa zahtevamo z vso odločnostjo: pokličite nazaj naše učitelje in dajte nam šolo in sicer prav kmalu! Tudi v bližjem Lokovcu, kjer so bile poprej tri šole, ni sedaj nobene. Tužna nam majka!

Dobili smo pred kratkim zopet stotnijo vojakov, ki naj bi napravili tukaj eno samo veliko vojaško pškopolnišče za vse v naši delini po raznih krajih in obilnem številu pokopane padle vojaške. A Lah črča. Bog pa obrne. Prišla je naenkrat huda zima, obilo snega in veliki zameti. Vojaki so bili zato odpoklicani, a ne morejo proč, ker so se avtomobili in vozovi, s katerimi so hoteli odpeljati svojo robo, ustavili vsled obilega snega na cesti in ne morejo naprej, dokler ne odkidajo snega. Mogoče pridejo vojaški na spomlad nazaj. — Nekaterim našim dekletom bi priporočil v novem letu več pameti, ker boljše je pamet, kakor prepozno kesanje! O deklince noričice, ki Lahom, fantom, vse verjamete . . . ! Pa še kaj po novem letu. — Vratar.

— Iz Ozeljana. Marsikateri materi povzroča misel na sina v daljni Rusiji neizmerno žalost. Se-li vrne še kedaj ali ne? Nad šest let že zdihuje v tujini in hrepeni po domovini. Tako se je godilo tudi pri Blaževih na Petraču. Ali žalost se je izpremenila v veselje, ko se je po dolgih šestih letih dne 8. t. m. nenadejano vrnil sin Anton. Veselje je bilo toliko večje v družini in pri prijateljih, ker je bil Anton proglašen že za mrtvega. Bilo je veselo svidenje, pri katerem so se spomnili prijatelji izgubljenega sina tudi narodnih potreb in zbrali za »Sklad Goriške Straže« 49 lir. (Imena darovalcev objavimo med »Darovi«).

— Iz Tomaja. Dne 8. t. m. je imel Tomaj svoj praznik. Cerkevica M. B., ki je bila med vojno in med okupacijo zasedena po vojaštvu in popolnoma upuščenata, se je po zaslugi cerkvenih starešin gg. Škerlja in Žiberne v družbi z g. kaplanom popravila. Navedenega dne je bil prenešen kip M. Božje iz glavne cerkve na prejšnje mesto.

— Iz Tomajščine. V slovo g. Josipu Macarolu, umrlemu dne 19. novembra t. l. vnetemu pevcu-društveniku in tovarišu. Ne morem Te, dragi tovariš, pozabiti in vsem nam je težko, ko Te ni več k pevskim vajam. Bil si vedno šaljiv in zgovoren. Tvoja odkritosrčna dobrohotnost nas je prilepala k Tebi, četudi si znal včasih malo »prijetiti«. — Ko si poleti delal v sedni vasi, Te ni zadržal celodnevni težak napor, da ne bi prihajal redno k pevskim vajam in se poleg tega trudil tudi z dramatično igro pozno v noč, včasih do polnoči. Tvoje telo smo sicer izročili materi zemlji, toda blag spomin na Te, dragi, nepozabni prijatelj, ostane. — Društvenik.

— Iz Čezsoče. Iz naše vasi se le malokdo oglašil v Vašem listu, zato sprejmite od mene mal dopis, da boste vedeli, kako živitarimo Čezsočani. — Čezsočani živimo, kakor drugod v nadi na boljše čase. Brezposelnost je nekoliko ponehala, ker smo pričeli sekati les za obnovitev občine. Tudi neka italijanska tvrdka Baratti je pričela s sekanjem gozda, ki ga ji je prodala občina. Zaslužek ni ravno sijajen v tej strašni draginji, pa nekaj je le. Zima nas hudo pritiska, tako da trpimo veliko mraza kljub temu, da nam ne manjka kuriva. Temu pa so krive slabe barake. — Aproximacija nam dohaja sicer redno, ali največkrat pride pregodaj, ker le težko denar skupaj spravimo. V tem oziru vlada tukaj red in je stvar nekoliko drugačna, kakor jo slikajo komunisti. Sicer pa moramo povedati, da je samo par socijev, ki obrekujejo brez vsakega dokaza. Sami sicer ne znajo pisati, pač pa imajo v Bovcu svojega »tajnika«. Ta napiše po svoje, njihovo glasilo potem pa še po svoje zavije. In še ene bol imajo ti ljudje; bolj jih, da se dajejo g. vikarju drva. Skrupulaci so nek protest proti občini, pa so dobili opotekajoč se iz gostilne v gostilno le par podpisov. V slučaju potrebe sporočim še kaj.

Ali ste obnovili naročnino za „Goriško

„Stražo“.

Politični pregled.

Jugoslavija. V Belgradu se vrše pogajanja za sestavo nove vlade. Skušaja se doseči sporazum bodisi med radikalc in demokrati, bodisi med radikalc, agrarci, hrvaškimi, Narodnim in dr. Koroševim jugoslovenskim klubom, med muslimani in Radičevci. Ako se doseže sporazum med radikalc in zadnjenavedenimi strankami, bi prešli v opozicijo demokrati, komunisti in socialni demokrati. Poroča se, da se konstituanta sestane zadnjič pred prazniki dne 24. t. m., nakar se zasedanje prekine do srede januarja.

Iz Zagreba poročajo tržaškemu »Laboratoriu«, da so prišli v Zagreb nekega D'Annunzijevega odposlanca. Ta odposlanec je imel pri sebi pisma frankovskih agitatorjev dr. Sachs in Franka, ki prebivata na Reki; pisma so bila namenjena. — Radiču, Sachs in Frank vspebujata v teh pismih Radiča, naj poostri protisrbsko gibanje in naj izžove v Hrvatski upor. Za to njegovo podjetje da bo dal D'Annunzio brezpogojno podporo.

Vprašanje Reke je stopilo z 21. decembrom v odločilen stadij. Po podpisu rapalske pogodbe od strani italijanske vlade, po njeni odobritvi od strani italijanske zbornice in senata jo je podpisal sedaj tudi kralj. S tem dejanjem je postala pogodba, sklenjena med Jugoslavijo in Italijo, zakon, ki ga je treba izvršiti. Poveljnik čet na našem ozemlju, general Caviglia, je vsled tega dobil nalog, do končno uredi zadevo z D'Annunzijem. Pozval ga je torej: 1. naj takoj ukaže izpraznitev otoka Raba in Krka, kakor tudi vseh drugih otokov in krajev, ki po rapalski pogodbi ne pripadejo reški državi; 2. naj dovoli vojnim ladjam, ki se nahajajo v reškem pristanišču, da odplujejo in naj izroči takoj ladje in oklopne avtomobile, ki so prebežali na Reko po proglasitvi blokade; 3. naj razpusti ali odstrani oboroženo četo, ki niso sestavljene iz reških državljanov, dalje čete, ki jih sestavljajo ljudje, pobegli iz armade in mornarice in prostovoljci, nabrani v kraljestvu z namenom, da nasprotujejo rapalski pogodbi in ovirajo njeno izvršbo. Rek za izpolnitev teh zahtev je določil general na 21. december ob 6. zvečer. — Svet reških rektorjev je imel sejo pod predsedstvom D'Annunzijevim in je baje sklenil upreti se izvršitvi rapalske pogodbe z vsemi sredstvi.

Baranja, madžarski komitat ob jugoslovenski meji, ki je bil prisojen Madžarski, se je proglasila za samostojno republiko.

Grški kralj Konstantin se je vrnil v grško prestolico, Atene. Narod ga je sprejel z velikanskim navdušenjem.

Domače vesli.

+ BOŽIČNICA, ki je bila v smislu našega poročila v zadnji »Goriški Straži« določena na 24. t. m., se vsled nepredvidnih ovir v pripravi ne vrši 24. t. m., ampak je odložena na predvečer Sv. treh kraljev, t. j. na dan 5. januarja prih. leta. Mejem se nabirajo darovi še naprej in apeliramo na priznane darežljivost naših ljudi, da po možnosti — prispevajo. Natančnejše o božičnici sporočimo v prihodnjem listu.

Promocija. Na dunajskem vseučilišču je promoviral doktorjem prava g. Karol Birsia iz Gorice. Čestitamo! — Tovarišu košek čestiti! Goriška omladina.

+ Poroka. V Gorici se je poročila g. g. Toney Jakončič, hčerka ravnatelja tuk. Monta, g. Antona Jakončiča, z g. Avv. Arturo Targioni. — Bilo srečno!

+ Smrtina nesreča na lovu. Veleposelnik Emil Černe iz Tomaja je bil pred par dnevi z dvema prijateljskima na lovu. Lovili so lisico, ki se je zatekla v neko jamo. Eden izmed lovcev se je spustil v jamo in zaklICAL Černetu, naj mu poda puško. Černe je to storil, vsled nesrečnega naključja pa se je puška sprožila in ves strel je zadel Černetu v obraz, da je bil na mestu mrtev. Pok. Černe je bil vzor kmetovalca, doma v vseh panogah kmetijstva, posebno je bil dober vinorejec. Baval se je tudi z obrtjo; imel je mlin na motor, ki ga je sam vodil. Od mlina je imel ves bližnji okolišč velik korist. S Černetom izgubi Goriška enega svojih najdejalnejših gospodarjev, ki je znal in hotel pomagati svojim rojakom z dejanjem in svetom. Sodeloval je, če in kolikor mu je čas dopuščal, v različnih korporacijah, ne da bi iskal pri tem kakih materialnih koristi. Kako je bil pok. Černe pri svojih rojakih priljubljen, je pokazal njegov pogreb. Prihitelo je izredno mnogo ljudi s celega Krasa, od Nabrežine do Brkinov in goriške okolice, da ga spremlijo na zadnji poti. Razžaloščeni, 81letni njegovi materi izrekamo tem potom iskreno sožalje.

+ V Kanalu je umrl 17. t. m. g. Valentin Kofol, posestnik, mizarjski mojster in cerkovnik. Bil je splošno znana in priljubljena oseba na Goriškem. Doma skrben gospodar in dober oče. Sožalje žalujem ostalim.

+ **Uradniška stavka** traja še dalje in do tega hipa še ni nobenega poročila, da bi bilo prišlo med stavkujočimi in vlado do kakšnega sporazuma. Kako dolgo bo vlada še zavlačevala to nujno potrebno rešitev?

+ **Zanimiva razkritja o povzročilcih bombnih atentatov** je prinesla zadnja »Libertás«. V spomenici, naslovljeni na civ. komisarja v Gorici, ki je podpisana po drju. Iginio Beltramu in prof. Alfr. Naldiju za republikansko stranko, po drju. Angelu Ferrariju in prof. S. Segalli za skupino učiteljev, po Rajmundu Gorianu za poljedelce in po Gino Gionchettiju za skupino bojnikov, so označeni kot metalci bomb fašisti. Glede bombe na slovenski koncert pravi spomenica: »Da je bil ta prvi atentat dejanje fašistov, ne izhaja samo iz nešteti dejstev in dokazov, ki bi jih oblast lahko izvedela, ako bi imela za to resen namen, pač pa tudi iz jasne izjave gg. rag. Belluzzija in inž. Olivierija, podane gg. avv. Arveno Trotta v prisotnosti drugih oseb dne 13. t. m. zvečer v kavarni Teatro Ormiena gospoda sta največja eksponenta tukajšnjega fašizma in sta odkritno priznala, da je bil napad na kino Savoia organiziran in izvršen od »Fascia«. Nato se bavi spomenica z bombo, vrženo na južni postaji in prihaja do zaključka, da so fašisti z Belluzzijem na čelu ravno tako nastopali ta dan nasproti mazzinijancem. Koker so nastopali na slov. koncertu proti Slovencem. Iz raznih groženj, enakih enim na slov. koncertu, izhaja, da »če so fašisti priznalo izvršili grožnje proti Slovencem, akoravno so se jim ti udali zakaj bi ne mogli sklepati, da so isti individuali bili v stanu izvršiti grožnje proti republikancem, od katerih so dobili odločen odgovor, ki jih je gotovo še bolj razburil«. Glede bombe na Narodno Tiskarno pravi spomenica: »Pozicija Cav. Giganteja (t. j. tukajšnjega kvestorja) je nevzdržljiva tudi iz drugega vzroka: ljudski glas obdoljuje kot enega izmed izvršiteljev bombnih atentatov — sina Cav. Giganteja. Obdolžitev ni izmišljena, ker imamo javno pričjo v osebi g. Edgarda Chabata, trgovca v Gorici: glasom njegovega pričevanja je bil g. Ilario Freschini, marešalo kr. karabinjerjev, oni, ki je izjavil, da je vrgel bombo v slovensko tiskarno sin Cav. Giganteja«. — Zato pozivlja spomenica ob sklepu, da se kvestor Cav. Gigante nemudoma odstrani s sedanjega mesta, da se po nepristranski osebi izvede stroga preiskava, da se nemudoma odvzamejo fašistom orožni listi (ki so jim bili izdani samo na podlagi fašistovske legitimacije) in da se nemudoma preneša najbolj kompromitirani fašisti uradniki tukajšnje podružnice kr. tehniškega oddelka. — Najprvi uspeh spomenice je bil, da je dalo državno pravdnitvo po izvršenih hišnih preiskavah, nekatere fašiste zapreti.

+ **Tragična smrt.** Alojzij Makuc v Solkanu je bil zaposlen na žagi v solkanški mizarški tovarni kot žagar. V četrtek popoldne je končal delo in se hotel podati v temi in snegu domov. Hoteč si prikrajšati pot, se je podal v smeri proti tovarniškemu vodnjaku. Vsled teme in ker vodnjak ni bil pokrit je revež padel vanj in utonil. Našli so ga šele v soboto in izrekli iz vodnjaka. Pogreb je bil v nedeljo popoldne.

Slovenska Čitalnica v Gor. Vrtožbi priredi v nedeljo, dne 26. decembra 1920 veselico, pri kateri se uprizori Jurčičev »Domen«, narodna igra v 5. dejanjih. — Začetek ob 3. uri popoldne (v prostorih g. Batističa.)

+ **Občni zbor kanalske posojilnice** bo 9. januarja ob 3. uri popoldne. Pri nezadostnem številu udov, pa bo ob 4. uri popoldne ob vsaki udeležbi.

+ **Jugoslovenski generalni konzulat v Trstu.** Jugoslovenska delegacija v Trstu je izpremenjena v jugoslovenski generalni konzulat. Na mesto dosedanjega delegata g. Markoviča pride v Trst g. Ljuba Nežič, ki je imenovan za gen. konzula.

Razno.

* **Napredek šolstva v Jugoslaviji po preobratu.** V zadnjih dveh letih je dobila Slovenija 50 novih ljudskih šol, 300 osnovnih šol pa se je razširilo. Poprej je imela le dve meščanski šoli, a še od teh je bila ena (v Krškem) pravzaprav nemška, druga (Postonjska) pa je pripadla Italijanom. Danes pa ima 21 slov. meščanskih šol, a več se jih še ustanovi (Sevnica, Slov. Bistrica itd.) Srednje šole so po številu popolne. Vrhunec pa je dosegla Slovenija glede visokih šol, ker je dobila popolno univerzo, trgovsko akademijo, konservatorij. Vse to ji je prinesel nazadnjaški Balkan, dočim smo se v »kulturni« Avstriji borili desetletja za vsako srednjo šolo. — Seve so tudi stroški za šolstvo ogromni. V državnem proračunu znašajo stroški za šolstvo v celi državi 634 milijonov kron. Od teh odpade na Slovenijo 76 milijonov t. j. sorazmerno največ. Bosna in Hercegovina ima dosti več prebivalcev kakor Slovenija, toda za šolstvo dobi le 41 milijonov kron. Povprečni izdatki za prosveto

znašajo za celo državo na osebo 166 K, a v Sloveniji pride na osebo 160 K, na Hrvaškem 110 K, v Srbiji 125 K, v Bosni in Hercegovini pa samo 50 K.

* **Črnomeljski premogovniki.** V Črnomelju bodo zopet otvorili zapuščeni stari premogovnik, v katerem se nahaja boljše vrste premog. Ta premogovnik je pred 37 leti izrabljala družba Alpine. Ker pa so bili produkcijski stroški preveliki in ker premogovnik ni imel železniške zveze, ga je družba opustila. Sedaj so premogovnik nanovo preiskali in našli nove rove in močne plasti premoga. Izkoriščanje premogovnika prevzame neka delniška družba.

* **Jugoslovenska trgovinska bilanca.** Jugoslovenski Lloyd prinaša izvozno in uvezno bilanco države SHS. Leta 1919. je znašal izvoz države SHS 650 milijonov dinarjev, uvoz pa 2.982.607.000 dinarjev. Pasiva prekaša torej aktivno za 2 1/2 milijarde. Najneprivolnejša točka bilance je ona glede uvoza manufakture in luksusa. Ta znaša sama 2378 milijonov. Za vse ostale potrebe čine pa 600 milijonov. Iz te statistike je razvidno, da bi v slučaju, ako ne bi bilo v državi SHS tako pomankanje manufakture, izvoz popolnoma kril uvoz. Jugoslovenski izvoz leta 1919. pa je bil tudi zaradi tega neugoden, ker dolgo ni bilo prave izvozne kontrole. Pokrajinske vlade so izvažale kar na svojo roko in je zato statistika tako pomankljiva.

* **Za znanstvo v Srednji Evropi.** Angleški listi poročajo, da se bo z ozirom na to, da je vsled nizkega stanja nemške valute nemogoče nemškim vseučiliščem nabavljati angleške in ameriške knjige v znanstvene svrhe, na predlog lorda Bryceva osnovala angleško-ameriška vseučiliška knjigotržna družba za Srednjo Evropo, ki ima namen vzdrževati znanstvene stike med Srednjo Evropo, Anglijo in Ameriko potom nabave znanstvenih knjig kakor tudi z denarnimi sredstvi.

* **Za časa komunistične strahovlade** na Ogrskem je krožilo — seveda le skrivaj — po Budapešti tudi mnoge raznih šaljivih pripovedk, ki so bile edino orožje, s katerim se je presojava komunistična vlada. Tako pripovedujejo o Szamuelyju: Inozemski diplomat je razpravljal z Szamuelyjem, kryoločnim in pohlepim prijateljem Bele Kuna. Kar zapazi diplomat, da nima več svoje zlate ure. Takoj pohiti k Beli Kunu, da se pritoži. »Le trenutek, prosim!« zakliče Bela Kun diplomatu in ga pusti samega v sobi — seveda vsega prestrašenega ter leti k Szamuelyju. Pa že čez četrto ure se vrne in izroči diplomatu uro. »Kaj pa je rekel Szamuely?« vpraša diplomat. »O prav, nič«, odgovori Bela Kun, »saj še niti ne ve, da sem mu jaz uro zopet odvzel.« — Mnogo smeja je vzbudila tudi smešnica o komunistu v budapeštanskem zverinjaku. »Priatelj, ali že veš, da vlada tudi v našem zverinjaku komunizem?« »Ej, kaj poveš novega! Kdo pa je bil prvi ljudski poverjenik?« Hm, hm, to je bila težavna stvar, ker je bilo toliko kandidatov. Lev je bil nemogoč — kralj živali vendar ne more biti prvi komunistični ljudski poverjenik. Kengurny (žival, ki ima na trebuhu vrečo iz kože, kjer nosi svoje mladiče) tudi ni bil za to — s svojo veliko vrečo je kapitalist med živalmi. Qsel zopet je imel križ na hrbtu, je bil torej klerikalec in zato neporaben. Žirafa so tudi odklonili, ker nosi svoj nos preveč po koncu. Zedinili so se končno za opico pavijana, ta namreč sedi že od pamtliveka »na rdeči podlagi«.

Književnost.

— k »Mladika« se bo preuredila. Zadnja številka je izšla z bogato božično vsebino. Poleg že znanih sotrudnikov so nastopili Andrej Čebokli s svojo črtico, Ivan Seljan s svojo črtico, Lojze Remec s pesmijo, Ivo Pregelj z dvema drobčinama in še mnogo drugih. Že v ti številki se kaže nova smer lista, ki jo hoče zavzeti v prihodnjem letu. »Mladika« bo postala leposlovni družinski list, ki bo prinašal tudi poljudnoznanstvene sestavke in drobiž, kazal bo vso našo kulturno moč in nas bo seznanjal z ostalo slovensko kulturo in s kulturnim svetom sploh in to v poljudni obliki; stremel bo za tem, da bo ravnatko mnogovrsten in dobrodošel za inteligenco kot za kmečko in delavsko ljudstvo. Za one, ki hočejo bogoljubnega beriva bo priskrbelo »Bogoljuba« Kat. tisk. društvo v Gorici, ki sprejema tudi tozadevna naročila (3 L na leto). »Mladika« pa bo izhajala na lepšem papirju kot dosedaj in to dvakrat na mesec, v lepi, umetniški opremiti, za naročnino 16 L na leto. Naročnina ni velika, če pomislimo, da bodo dobili čitatelji za ta denar 24 števil, medtem ko so dobili letos za 8 L le 9 štev. in se bo razlikovala vsebina in oblika. Uredništvo ne obljublja pretiranih stvari, toda za danes lahko pove, da se mu je posrečilo pridobiti najodličnejše slovenske pisatelje, kakor Meška, Finžgarja, Puglia, Sardenka, Remca, Velikonjo in druge. Pisatelj dr. Fr. Detela je že izročil dolgo zanimivo povest iz ljudskega življenje »Vampir«, ki

bo izhajala celo leto; Joža Lovrenčič je dal poljudno povestico: »Soča voda je šumela«; Ivo Pregelj je izročil par črtic, Siloni Sardenko in Radivoj Peterlin Petruška ter drugi so izročili pesmi. List bo bogato založen z vsakovrstnim gradivom, skrbel bo tudi za zabavo in za otroke; treba je le, da podpre naše občinstvo list stem, da poagitira med ljudstvom in nabe-rem novih naročnikov proti vnaprej plačani naročnini, ki znaša 16 L letno, 8 L polletno, 4 L četrletno. Na delo za naš edini leposlovni družinski list!

— k **Vabilo na naročbo.** Kulturna bodočnost vsakega naroda je odvisna povsem od duševnega razvoja njegove mladine. Narod, ki je pozabil na svojo mladino, je obsodil samega sebe v neizogibno smrt. Najjačji vir izobrazbe otroške duševnosti je mladinska književnost. Naša mladinska književnost se je v zadnjih letih precej razmahnila, kar je pač glavna zasluga mladinskih listov, ki so nam vzgojili precejšnje število mladinskih pisateljev. Na Slovenskem smo imeli doslej tri mladinske liste, ki so vsak po svojih močeh, delovali v blagor slovenskega otroka. Od teh virov duševnega zdravja je naša primorska deca odtrgana že polni dve leti. Potrebno je, da nadomestimo izgubo na enem izmed najvažnejših polj narodove kulture. To nalogo je prevzela, ker je najbolj poklicana v to, »Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu«, ki bo začela izdajati z januarjem prihodnjega leta mladinski list »Novi rod«. Izhajal bo mesečno v formatu 17x27. Uredništvo si je zagotovilo sotrudništvo najboljših mladinskih pisateljev, tako da bo »Novi rod« tudi vsebinsko odgovarjal vsem potrebam naših dni. Naročnina je bila vkljub visokim stroškom določena tako nizko, da si ga lahko omisli vsaka slovenska hiša. Stal bo celoletno 12 L, polletno 6 L, četrletno 3 L a posamezne številke po 1 L. Apeliramo na vse slovenske stariše in jih vabimo v krog naročnikov novega mladinskega lista. Z malenkostno vsoto priskrbijo lahko svojemu otroku najboljše čtivo in obenem zagotovijo obstoj temu važnemu glasniku vsega dobrega in lepega.

Naročila sprejema upravništvo v Trstu, ul. Ruggero Manna, 20 I.

Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu.

Gospodarstvo.

Pretakajte bela vina in zalivajte vina. Novo belo vino ali kratkomočno zvano belina in sicer novo, ni kakor črno vino, katero se naliva v sode šele ko popolnoma povre in se mrzlo naliva.

Po briskem načinu iz grozdja napravljena belina, t. j. s tem, da se grozdje takoj zmasti, iztisne in nalije v sode, je polna drož. Čimprej se takšno vino pretoči ali loči od sesedlih drož, tolikor bolje je, kajti s tem se prepreči, da ne dobi okus po drožeh oziroma po gnilih jajcih. Zdaj je že čas za pretakanje beline, zato naj se jo pokuša in če se zapazi duh po gnilih jajcih, naj se oni sod, v katerega se ima pretočiti, prav močno zažvepla.

Ako se ravna s takšnim vinom na prej omenjeni način, zgubi v kratkem oni neprijetni duh.

Ko se pretaka, naj se skrbno pazi na to, da se leva bolj čisto vino v poseben, bolj motno pa tudi v poseben sod. Šele potem, ko se je tudi to motno, v manjšem sodu hranjeno vino učistilo, naj se ga z natega iz kavčuka pretoči z drož.

Vina pa je treba tudi pogostoma zalivati, kakor belino tako tudi črnino. Če se vina ne zalivajo, se jih poloti kan ali cvet in sicer ne samo šibkejših marveč tudi močnejših. Kan pa se hrani z alkoholom, nahajajočim se v vsakem vinu, spreminja se ga v vodo in ogljenčevo kislino.

Zveplajte prazne sode. — Žal, da prazni sode pogostoma splesnijo. Plesen pa je velika napaka vinske posode osobito pa še, če ta močno splesni, kajti, ni ga skoraj sredstva, s katerim bi se ta duh popolnoma odpravil. Zato ni možno največkrat takih sodov v drugo svrho nego za ogenj. Da se plesnivost sodov prepreči, naj se ravna take le: Ko se sod izprazni, splakne

naj se ga ponovno z večjo množino čiste vode. Izplaknute naj se sode ponovno in tako dolgo, dokler ne pride iz njega čista voda. Po končanem izplaknjenju naj se izdere sodu čep in pusti tudi na vlini luknji sod odprt. Nato naj se ga obrne na vsehino luknjo, da se odcedi in osuši. Ko je sod tako ležal en dan, naj se ga z žveplavnikom dodobra zažvepla. Prvi mesec po izprazenju naj se sod pozneje še enkrat zažvepla in na čepu in vlini ne produšno zamaši. Če se bo ravnalo na ta način se ni bati, da bi sodi splesnili.

Berta Kožuh

Franjo Podberšič

zaročena.

GORICA, dne 20. decembra 1920.

Gostilna P. Kamenščel

Piazza Corno štev. 7

se priporoča slav. občinstvu.

— Na razpolago tudi prenočišča —

Pozor! Trgovci Pozor!

Kdor želi dobiti najmanj 1 vagon res ve like trpežne ter fino glazirane lončene sode po nizki ceni naj blagovolji javi svoj naslov V. PETERNEL-U Hotel Grzin St. Peter, na Krasu.

Lepa prilika!

Kinematografski, dalekosežen aparat skoraj nov, iz nemških tovarov, se proda za nizko ceno. Naslov: CASTELLAN, BIVN 258 p. Nabrežina.

Goriška zveza gospodarstvenih zadrug in društev v Gorici

registrovana zadruga z omejeno zavezo

v Gorici, Corso Verdi 32

I. nadstr.,

uraduje vsak delavnik od 8. do 14. stranke se sprejemajo le do poldneva.

Preklic.*)

Spodaj podpisani otroci Ivana Furlana iz Vogerskega št. 126 javno preklicujem zlobno obrekovanje proti svojemu dobremu očetu. Hoteli smo se s tem na njim maščevati ker smo bili nahujskari od škodoželjnih ljudi, češ, da oče mislil podpisati vse premoženje svoji sopro, naši mačehi, s katero se je poročil sp mladi. Da pa ne pademo v roke pravi bodisi posvetni ali Božji, zato kot sp korniki javno preklicujemo vse obrekvanje s katerim smo razžalili svoje dobrega očeta. Pravico bi imel nas r te zlobnosti spoditi iz hiše z malenkstnim deležem, a upamo, da tega ne storil. Skesani prosimo ga odpusčenja.

VOGERSKO, dne 12. dec. 1920.

Podpisani:

Rihard, Metod, Ciril, Mirko, Hirlanda, Furlan

*) Za članke pod tem naslovom je uredništvo odgovorno le toliko, kolikor zahteva tiskovni zakon.

Podružnica Ljubl. Kred. Banke v GORICI, Corso Verdi „Trgovski Dom.“

Obrestuje vloge na knjižce po 3 1/2 %, na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru.

Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. Nakazila v Jugoslavijo in inozemstvo po dnevnem kurzu.

Jugoslovanske jaslice in naša narodna pesem.

Napisal Venceslav Belé.

Čas od Miklavža do Božiča je doba najbolj tajinstvenih otroških radosti. Komaj mine Miklavž s svojimi čudežnimi darovi, komaj se nekoliko pomirijo po Miklavžu razburjeni otroški duhovi, ko se že začnejo obračati njihove misli nasproti Božiču in že prihajajo v goste skrbi glede jaslic.

Človek, ki gleda in opazuje te priproste otroške radosti in skrbi, se v teh dneh sredi med otroci nevede pomladi in nehoti pootroči. Spomin na tisto tiho blaženost, ki jo je človek užival in doživljal v svojih otroških letih pred jaslicami, v srcu nikdar popolnoma ne zamrje, tista pieteta do jaslic, katera je bila v nežnih letih v srcu porojena, nikdar popolnoma ne izgine, če ni srce docela izprideno in popačeno.

Pomladil sem se in se nekam pootročil, — sredi vseh teh težkih dni, — ko sem dobil letos v roke **Maksima Gasparija delo: »Jugoslovanske jaslice«**. Na šestih navdih in na eni dvojnati poli imamo tu v krepkih obrisih in v ploskatih, živih barvah lepo število vseh podob, ki so potrebne za jaslice; le legendarnega in pri naših jaslicah tako udomačenega »oslička in volička« bo marsikdo pogrešal. Res, da evangeliji teh dveh živinčev ne omenja ob rojstvu božjega deteta, zato pa jih pozna toliko bolj splošna in še posebej naša narodna legenda in pesem, ki jima je priborila ob »jaslicah« častno domovinsko pravico. Hudojuženska pesem n. pr. pravi tako: »Zunaj msta stoji skalica, pri skalici stoji štalica. T'ko je rekel Jožef Mariji: »Tu bova midva nočoj!« V štalico je peljal oslička, k jaslicam privezal volička; v štalici pripravil in pokadil, da sta mogla notri bit.« — Ne-ka druga iz Adlešic pravi: »Med oslom in volkom eno dete leži, svet Jožef ino Marija pa zraven stoji.« — »Oslek in volék« sta nekaka domačina in predstavljata »štalico«, v kateri gostuje sveta družina, zato ne bi smela manjkati pri teh Gasparijevih »Jaslicah«.

Podobe odraslih oseb imajo povprečno velikost 11 cm. Poleg običajnih oseb in novih osebnih motivov imamo tu več živali: ovčke, koze, govedo, gosi, pse in zajčke ter konje; velblodov te »Jaslice« ne poznajo, ker je našemu narodu to tuja žival. Po pašnikih raste nekaj domačega drevja in grmičja. Podobam sta pridana na dveh listih navodilo in skiciran načrt na sestavo jaslic; seveda je zraven tega načrta mogoča tudi prosta in poljubna sestava. Te »Jaslice« je izdala in založila »Umetniška propaganda« v Ljubljani, litografirane so pri J. Blasnika nasl. Izdelane so v Gasparijevem slogu, ki je tako značilen in znan, da ne mislimo tu govoriti o formalni strani teh podob in ne kritizirati Gasparijeve umetnosti, ampak pečati se hočemo le z vsebinsko stranjo teh njegovih »Jugoslovanskih jaslic«. Ideja in vsebina je bila tista moč, ki me je posebno razvedrila, ko sem pregledoval in premišljeval te še po polah razmetane podobe.

Te »Jaslice« so jugoslovanske predvsem po svoji ideji: Ta spomin rojstva Odršenikovega je posvečen otroškim srcem v spomin na novoporojeno narodno odrešenje jugoslovansko. To idejo izžareva pred vsem božična zvezda, ki oznanja pri običajnih jaslicah narodno odrešenje; odrešenje oznanja troedinemu narodu tudi zvezda nad temi »Jaslicami«. Narodna pesem primorska pravi: »V zvezdi stoji eno dete mlado, v rokah drži en križ zlati, v križu so zlatni puštabi.« Koledniki-kraljitarji so nosili svetlo zvezdo na visokem drogu, v zvezdi razne napise, tako n. pr. I. H. S. — Ta zvezda pa nosi »puštabe« S. H. S. Ta ideja se potem zopet ritmično ponovi v prikazni treh kraljev, ki ne prihajajo iz Jutrovega in niso predstavniki tujih paganskih narodov, ampak po svoji in svojih spremljevalcev narodni noši predstavlja na izrazit način vsak kralj po enega izmed treh jugoslovanskih narodov, ti trije kralji so: **Srb, Hrvat, Slove- nec**. Da jih ves svet takoj izpozna, kdo so ti, ki se klanjajo svojemu — odrešenju, za to skrbi njihov zastavonoša, ki nosi pred njimi narodno zastavo s grbom S. H. S! Razumljivo je, da jezdijo ti junaki, — dva častitljiva starčka eden resen možakar, — jugoslovanske konje in ne jutrovskih velblodov.

Kranjska narodna pesem nam tako preprosto in tako lepo slika prihod treh kraljev: »Glejmo, glejmo, kdo gre tam, zagvisno pridejo k nam; to so pač eni štajf ljudje, le to so kralji trije. Jaz bi rad vedel, odkod je ta prvi fajni gospod; ta jezdi hitro naprej, gvišno najbolj cesto ve! Se dva jezdi ta njim. Ta prvi je najbolj mlad, črn, portast ino zlat. Ljudje pravijo tako: »Kje bodo spali nočoj? Oh kam ti možeš gredó, ker toliko blaga nesó!« — Kamor so daleč prišli, eno štalico so našli, notri v štalico pridejo, pred dete pokleknejo. Gašper začne ofrovat, Jezusu noge kušvat; Melhijor ofruje zlato, Boltežar pa kadilo. Sveti Jožef se je tudi bal, k' je bil Jezušček zaspal, mislil je, da so ponj prišli, da bi z njim drugam odšli. »Hvala Bogu, vse je prav, zastoj sem se toliko bal; saj so ga prišli častit, njemu se pripočit!« — Ta Jožefov strah je posebno tedaj bolj umeven, ako pomislimo, da narodna pesem večkrat druži in menja časovno različne momente; tu imamo moment strahu pred Herodom kraljem združen s prihodom treh kraljev. Narodni humor je napravil iz teh motivov v dialektičnem izgovoru lepo šalo: neka pesem slika strah, da bodo trije sv. Kralji Jezusa — ukrali! —

Od teh bibličnih in legendarnih motivov »kraljitarstva« se lahko obrnemo tudi do simboličnega momenta v **narodno-političnem pomenu**. Lepo simboliko lahko apliciramo na tri kralje teh »Jaslic« z besedilom belokranjske kraljitarške kolednice: »Presveti tri kralji, preblažen vaš dan.« Preblažena zvezda, ki svetiš ti nam! — »Mi smo trije elitarij,« iz treh dežel smo sem prišli. — Herodež je postal srdit, se imá nov kralj rodit: Je dal vse fante pomorit, dvanaest tavžent možkih otrok: To je bila žalost in jok. Mi pod to zvezdo pojdemo, vam novo leto voščimo. —

Tako in podobno je treba umevati glavno simboliko teh »Jaslic«, zato smo o tem najprej spregovorili.

Poleg tega poglobitvega idejnega elementa, ki tvori narodni moment teh »Jaslic«, je posebno očividni drugi bolj formalni moment, in to je **harmonija jugoslovanskih narodnih barv**. Narodna zastava, ki jo nosi zastavonoša s tremi kralji, podaja glavni in vodilni motiv barvne melodi-ke. Od vseh teh podob odseva kot nekaka krepka in enotno strnjena dominantna čudovito harmonično ubran trizvok: belo-modro-rdeč. Za belo barvo porablja Gaspari kar belo podlago papirja; podobne so litografirane v štirih barvah: prevladajoči sta modra in rdeča, spremljevalni sta nedoločno rumena in nekam rjavkasta; torej dve krepko izraziti poleg dveh neizrazitih. Iz mešanja teh štirih barv dobi umetnik druge možne in potrebne nianse, katere so pa v primeri s prevladajočim čisto in izrazito belo-modro-rdečim trizvokom precej skopo uporabljene. — Tako nam poleg programatičnega S. H. S. in jugoslovanske trobojnice ta trizvok barvne harmonije skoraj osten-tativno razglasa narodnost teh »Jaslic«. Tročrki monogram, narodna trobojnica in barvni belo-modro-rdeči trizvok nam nazorno izražajo simboliko jugoslovanskega narodnega troedinstva, ki je tako lepa poosebljeno v treh kraljih: Srbu-Hrvatu-Slovincu. —

Poleg že omenjenega prvega idejnega, v kraljih, zastavi in zvezdi izražene, — poleg drugega formalnega, iz trizvoka narodnih barv odmevajočega, — imamo še tretji motivni moment, ki v zvezi s prvima dvema tvori narodni element teh »Jugoslovanskih jaslic«. To so **motivi narodne noše in narodnega življenja**. Med nošo prevladuje pred vsem — po obliki in ornamentiki — slovenska noša v raznih variantah; srečamo pa tudi srbsko in hrvaško. V moški noši se posebno odlikujejo lepi kožuhi, dolgi in kratki, na hrbtu okrašeni z lepimi našivi v narodnem slogu; potem vidimo pri teh možakih visoke škornje, lepe domače kučme-polhovke. Pri ženski noši vidimo široke, nabrane kikkle, modree, bele ošpetlje, svilnate naplečne rute; na glavi rute, avbe in peče; nekaj mlajših deklet je gologlavih; pri nekem posebno nališpanem dekletu vidimo krog pasu lep sklepavec; ena mlada mati je oblečena v starinsko kočemajda. ltd.

Posebno značilna za narodnost teh »Jaslic« sta pozorišče in življenje, ki ga vidimo na njem. Pozorišče dejanja je ne-kje v slovenskih deželah. Na griču nad

hlevčkom vidimo utrjeno selišče, ostanek in spomin izza turških časov, ko je ljudstvo tako hrepelo po — odrešenju. V selišču vidimo dve cerkvi in grad in razne druge večje stavbe. Vse nas spominja kakega starega slovenskega trga ali mesteca. V dolini pod mestecem, pod tem slovenskim Betlehemom, stoji hlevček, precej podoben tistemu iz narodne pesmi biljanske: »Srečna štalica betlehemska, družba nebeška v tebi stoji! Dasi lih razdrta, odpovsod odprta, se Jezus v njej rodi«. Ali pa druga pesem, ki pravi: »Tam zunaj za mestom ena štalica stoji, en malo pokrita, zaplankana ni.« —

V malih jaslicah ob vhoda v hlevček sedi mali Božiček in razprostira svoje ročice, kakor da bi hotel vse k sebi privabiti in priklicati; poleg njega stoji mlada njegova Mati Marija v lepi domači noši pobožne slovenske Micike; na drugi strani stoji pobožen slovenski oče, ki drži polhovko v rokah, oblečen je v kratek kožuh in čbut v dolge škornje, ta je Sv. Jožef. Želeli bi, da bi bila ta postava vse bolj častitljiva; nekoliko bolj star naj bi bil Sv. Jožef in pa očet v dolg kožuh, da bi nas navdajal s spoštovanjem; ta sv. Jožef pa postaja že skoraj nekaka karikatura in prav malo spominja tistega pristno-narodnega sv. Jožefa, katerega nam predstavlja narodna pesem: »Sveti Jožef, mož prestari, lepo, belo brado imá. Z brado giblje, z nogo ziblje lepo dete Jezusa«. Druga pesem zopet pravi: »Se nočjo bo rojen naš Jezus, naš kralj; Sveti Jožef ta stari bo naš general; Marija devica bo naša kraljica«. — **Marijina postava** se vse bolj strinja z narodnim pojmovanjem, ki je tako lepo izraženo v Jožefovih besedah: »O Marija, ti nevesta moja!« Božične pesmi izrečno poudarjajo, da je Marija »ena lepa mlada mati; razlika v starosti med Jožefom in Marijo je izražena tudi v besedah: — v tej štalici en star mož kleči, ena čista devica otroka doji«. Božične pepevke proslavljajo »Rožo Marijo«, druge poznajo »eno lepo rožo gartrožo. To ni nobena gartroža, to je Marija cartana«. — Narodna pesem na splošno, posebno še božična, rada porablja **simbolične motive cvetlic** za Marijo. — »Lepa je roža lilija, še lepša je Marija«. — »Marija je po polju šla, je drobne rožice brala, in pušelček je delala, je bila prave vesela«. — »Iz srca mi rožica raste, lepa bela lilija. Obtrgala jo je Marija, da bi venček spletala: z rožmarina, z nageljna, z zlate bele lilije. Komur ga za dar podala? Tem nedolžnim deklicam«. — »Sveto nebo odprto stoji, gor' se Marija veseli z eno rdečo gartrožo, ki je pred solncem trgana. Angelci so jo trgli in jo Mariji šenkali. Marija plete krancelj zlat, ledih dekličem šenka ga«. — Marija daruje cvetje simboličnega pomena raznim stanovom; pa tudi razni stanov: možje, žene, fantje in dekleta darujejo posebno v kolednicah Mariji cvetje. — Lepo je izražen ta motiv v naših »Jaslicah« s tem, da nese neko dekle v hlevček Mariji za »ofer« lonček, ki je v njem zasajen grmiček lepo **cvetelih nageljnov**. To nas spominja tudi tega, kako nosijo k praznikom naša dekleta svoje lončke cvetlic tako rade Mariji na oltar. Posebno priljubljena cvetka je našim slovenskim dekletom ravno nagelj, ki ga je ovekovelil Zupančič v svoji »Dumi« z besedami: »Nagelj iz oken — lije zelen se po steni, rudeče se peni — v solncu tihi ta slap«. —

Poseben pomen zadobi dar nageljnov pred jaslicami, če se spomnimo besed božične pesmi iz goriškega Štandreža: »Marija je rožice brala, rudeče nagelčke, pušle je spletala svet' mu Jožefu«. Drugi simboličen pomen zadobijo nageljni po besedah: »Rasti, rasti nageljček, nageljček ti angelček«. Tako pomenijo nageljski pri jaslicah — angelčke, obenem pa simbolizirajo tudi ljubezen Marijino do sv. Jožefa. Zato je Gasparijev jaslični motiv »ofer nageljnov« zelo lepa in pomembna misel.

Pred sveto družino je zbrano ob jaslicah nekaj **pobožnega slovenskega naroda**, drugo ljudstvo šele hiti od vseh strani k hlevčku. Tik pred Božičkom kleči pobožna Metka in drži roke lepo sklenjene k molitvi, na drugi strani stojita dve sestri- ci Tončka in Žefka, obe verno zamaknjeni v Božje Dete. Posebno globokoverno pobožnost razodevata dva stara, obrita očanca. Eden kleči, roke drži trdoskrižane in sklanja glavo v globoki zamišljenosti. Drugi starček, že plešast, je vrgel polhovko pred noge, stisnil palico pod pazduho, vzal v roke rožni venec in začel glasno moliti »Sveti roženkranc«. Ta »roženkranc« ob jaslicah nas ne sme prav nič motiti, narodna pesem ne čuti v tem nika-kega protislovja, niti ne misli na to, kdaj

je ta molitev nastala. Neka pesem nam pripoveduje, kako je Marija — še predno je rodila Božiča Jezusčka — prišla v cerkev žegnana in dol pokleknila med vernike, oni pa so čez njo mrmrali: »Kaj ti tu klečiš, ko nimaš poroda božjega!« Marija se je tega prestrašila, mlo je zajokala in še lepše je molila »ta sveti roženkranc«. Po tej molitvi je spočela Jezusa. — Nič čudnega torej, da vidimo tudi pred jaslicami, ob rojstvu Jezusovem tega starčka pobožno moliti »ta sveti roženkranc«. — Da prav razumemo božične motive narodne pesmi, moramo posebno to upoštevati, da si priprosti narod rad predstavlja rojstvo Jezusovo v sedanjem času. Z nekako otroško živahnostjo domišljije se tako zelo in tako živo uživi v prizor pred štalico in ob jaslicah, kakor da bi bil sam živa priča in soudeležena oseba vseh teh dogodkov; zato pa ne gleda teh prizorov toliko v luči preteklih vekov in takratnih razmer, ampak vidi vse bolj v luči sedanjosti. Lesene ali papirne »jaslice« in vse osebe v njih niso samo neznamen spomin preteklosti, ampak **oživotvorjena resničnost sedanjosti**. Priprostega naroda navna domišljija ima veliko podobnost z otroško domišljijo. Najlepšo analogijo imamo v sledečem primeru: otroški domišljiji je punčka iz cuni živa, resnična oseba in otrok se uživi v najtesnejše, dejansko razmerje do te punčke; v narodni pesmi je priprosti narodovi domišljiji vse, kar vidi pri jaslicah, živa resnica in narod se uživi v resnično dejansko razmerje do vsega tega; narod, ki vidi pred seboj živega, ravnokar na svet rojenega Božička Jezusčka, pače pred njim na kolena in začne moliti svojo najnavadnejšo molitev, »ta sveti roženkranc«, ki odmeva na božični večer po vseh naših hišah, pred vsemi našimi jaslicami. V tem smislu moramo razumeti, da se v narodni pesmi posamezniki kličejo in vabijo »v štalco« in medsebojno svarijo in opominjajo, kakor n. pr. v tisti cerkljanski, kjer opominja moder možak svojega sopotnika: »Jur, ti s tvojo pal'co, te prosim, ker s' moj, ko prideš v štal'co, ko en steber ne stoji! Vzem' dol klofarnico, poklekni na tla, in mol' tam, kjer D'vica molila (rodila?) Boga!«

Kakor v mnogih narodnih pesmih, vidimo tudi v teh Gasparijevih »Jaslicah«, kako presenečenje je vsepovsodi zbudila vest o Božičevem rojstvu; od vseh strani hitijo in vrejo ljudje skupaj. — Značilna prikazen je **ponočni čuvaj**, ki nosi svojo veliko svetilko, na vso sapo trobi v svoj rog, da zbudi ljudi in naglih korakov hiti proti hlevčku, gledat, kaj vse to pomeni. »Zvonovi zvonijo sami od sebe zares — pravi nar. pesem. In koliko čudovitih prikazni sredi temne noči! Pesmi nam jih naštevajo: »Ena zvezda na nebu, prav čudno svetlá«. — »Sem videl eno luč«. — »K meni je prišel nočoj en fant, ki je imel en svetel gvant«. — »Okol' polnoči se naglo zabliška; saj megla je nizka, nato se nebesa široko odpro«. — »So vse gore zlate b'le«. — »Eno cartano dete tam v jaslih leži, je lepši kot solnce, še bolj se sveti«. — »Ura še dvanaest ni, solnce že sveti«. — »V luftu se močno svetli, jaz mislim, da nebo gori!« — »Tak' je bila svetla noč, da nobene fagle luč, ni treba b'lo prižgat'.« — Naravno je, da je ponočni čuvaj med prvimi, ki hitijo k hlevčku, dasi so ga mnogi že prehiteli. — Tu vidimo nekega drvarja, ki s culo v roki, pipico v ustih in sekuro na rami hiti od svojega dela, gledat, kaj se je zgodilo. Star, gladko obrt očka, z vivčkom v brezzobih celjstih in s culo na palici preko rame, hiti naglo naprej, zvedavo se oziraje proti skupini pred hlevčkom. Mlada mama prihaja ravno iz cerkve, kajti v desnici nosi veliko mašno knjižico, z levico vodi svojega petletnega Frančka in hiti, da široka kikkla kar frli za njo. A tudi gospod graščak in gospa graščakinja sta se pripeljala v krasni kočiji, pred katero sta uprežena dva lepa konja-belca; kakor vladar na svojem prestolu sedi domišljavi kočijaž na kozlu in z umetno brezbriznostjo strmi pred se. »Vaša gnada, žlahtni gospod in žlahtna gospa« sta oblečena v starinsko gosposko nošo, ona nosi široko krinolino. Prišla sta iz gole radovednosti, brez vsakega daru, in iščeta pot do hlevčka; golorok pastir jima s krepko iztegnjeno desnico kaže smer. — Mali Tonček, ki tišči svojo »Začetnico« in tablico pod pazduho, jo kar naravnost iz šole brzih korakov maha proti štalici. — Dan in noč, leto in zimo, gospoda in kmeta, preteklost in sedanjost, evangelij in legendo, vse imamo tu tesno strnjeno in zvarjeno v enotno celoto; tudi je to popolnoma v duhu narod-

*) druga pesem ima: vaš dar.

*) druga pesem ima: zveličarji.

nih pesmi. Pri Gasparijevih »Jaslicah« vidimo tri možake z živčkom, kratko pipico v ustih. Res, da tobaka ne srečamo v narodni pesmi pogostoma, ker je kajenje tobaka nekaj novejšega kot večina narodnih pesmi; a v saleški dolini imajo neko narodno božičnico, kjer se med drugim glasi: »Hitro le pojmo, da noč ne mine prej; pota ne vemo, naj pa Jožef (to je sosed) sveti naprej! Da hitro pojedemo tja, tobaka Jožu daj, da se on zdravi! — Na! Pojdi hitro pred nami!«

Tudi ves tisti dirindaj in šum in hrup in tisto vrvenje in litanje, ki je Gaspari tako živahno ponazoril, je le odsev in odmev narodne pesmi in njenega božičnega razpoloženja in čuvstvovanja. Neka gorénjska pesem začneja: »Le hitro na noge, kdor more narveč! Zdaj vse gre narobe, kdor hoče kaj več? Mladček, le vstani in pojdi gledat ti ura še dvanajst ni, sonce že sveti!« — »Vas prosim, moj oče, ne vpite na glas! Pri miru vse pustite, gmah! mejte danes, se čudim sosedom, če on to trpe, da Vas še s polenom kar spat ne spode!« — »Mladček le vstani in pojdi gledat ti itd.« Neka druga božičnica začneja: »Nocoj ne morem spati, ne vem, kako je to; prav hitro moram vstati, bom videl kaj je to. — V luftu se močno svetli, jaz mislim, da nebo gori, o čuda prevelika zagvišno se godi! — Oh, gor poglej, okno odpró, proti Betlehemu se ozri: boš videl kak' pastirci z veseljem ke grejo. — Kaj inate, ljubi bratci, nocoj za en prepir? Jaz mislim, da so sanje, še kajta vstati ni!« — Posebno značilna pa je ta-le: »Ti ljubi moj sosed, kaj se tebi kaj zdi? V mojem celem polištvu kar živega ni! Štir' hlapci, tri dekle in poba oča, člo moja ta stara nihocj mi je všla!« — »Ti ljubi moj sosed, kje si snoči ti bil? Ti si rihtig od vinca en polič več pil, potem si zadremal, ja celo zaspal, ino nisi nič slišal, da b' tudi ti vstal. Jaz ti hočem povedat, kar ti še ne veš: ena pošta je prišla celo dve sam z nebes, en angelj že kliče nas pavre vse taj, Bog Oče nas kliče, nas hoče met taj.« — »Oh ti ljubi moj Tomaž, zdaj že vse vem, sedaj pojedma hitro tja v Betlehem — Lepa je neka kranjska kjer tudi nekako dramatično kot v tej nastopajo razni pastirji; le par odlomkov tudi iz te:

Jožik: »Moj Anzelj moj Anzelj! Kaj tebi se zdi? Le hitro vstani, odpiraj oči. Kako moreš spati? Jaz zdavnej ne spim. Jaz kukam in gledam, pri oknu stojim!«

Anzelj: »Ah, ko b'ga priskuknil, ker zmirej večji, vpije kot sova že cele noči! Se trudim za živino in komaj zaspim, pa vpije nad mano, da spet se zbudim!«

Jožik: »Glej tamkaj od daleč kak solnce gor gre, lih cni, kjer Jurjove štalce stoje: lej vse je veselo, ti se ne zbudiš? Le hitro vstani, kaj zmiraš smeriš?«

Anzelj: »Oh Jožik, oh Jožik, kako je lepo, to v srce trepeče, odprti je nebo. Kaj bova začela? Čem klicat ljudi! že Jakelj prepeva, on tudi ne spi. On žvižga, on poje on piska lepo, veselje obhaja, pojdi greva k njemu!«

Jožik: »Jaz pomnim, moj oča je mene učil, da se bo Mesija na zemlji rodil. Nocoj je gotovo ta zlahtni tu čas: v štalci je rojen, odrešil bo nas!«

Bolj kot katera druga nam po svoji obliki posebno ta pesem priča o nekdanjih dramatičnih nastopih pred jaslicami. Misliti si moramo pred jaslicami male verske, nabožne igrice s primernimi božičnimi motivi; če prav upoštevamo ta dramatični moment, šele dobro razumemo neka-

tere pesmi, vso njih živahnost v dejanju in dialogu in posebno motive in reminiscence, zajete iz sodobnega življenja. — Dolgo časa so hranili živo to dramatično božičnih motivov. **Koledniki** in posebno »kraljitarji«, kateri so nastopali tudi markirani kot trije kralji. In ravno dramatični moment božične je združil in strnil toliko časovno in krajevno različnih in motivno navidezno nasprotnih sujetov. — Ta moment pa je tesno soroden — ako ne naravnost posledica — gerajomenjeni otroško naivni živahnosti narodove domišljije.

Naš narod si ne more misliti praznikov in pravega veselja brez **godbe in petja**; slišali smo že, kako pravi Anzelj o Jakelju: »On žvižga, on poje, on piska lepo, — veselje obhaja!« In Tomaž pravi svojemu sosedu: »Čuj, čuj ti moj sosed, zastopi me prav, pojte ljubi pavri, je angelj nam djal: Tam zunaj za mestom ena štala stoji, eno malo pokrita, zaplankana ni. — Tukaj, ljubi sosed, sin božji je to, da bode premagal, kar krivega bo. To je 'no veselje, to je en lepí špas, da b' piskal, da b' žvižgal, da b' jokal na glas! Če ta je ta prvi, katir' ima prit', hudiča premagat in pekel zaprit, on ga bo navil, on ga bo napel, hudiča premagal, da zlod' ga bo vzeli!« (Sosed mu odgovarja: — »Zdaj pridí, ljubi sosed, grema v Betlehem, da boma čistila še pobiča tam; jaz bom od veselja že godce gôr vzeli, oni bodo tam godli, jaz bom pa pel.« — (Tudi ta pesem, katere odlomek smo že prej navedli, ima obliko dramatičnega dvogovora!) Neka druga božičnica pravi: »Pastirci že grejo, lepo piskajo in pojo, k ti betlehemske štali veselo gredo.« — In zopet: »Kaj z' eno veselje se znajde pri nas, da zdaj o polnoči tu sliši se glas, se slišijo godci in pevci že tam, pojedma pa bliže, da slišal bom sam.« — Vse to piskanje in petje in vsa godba, ki jo je narod spravil pred jaslice, je samo nekaj odmev in posnemanje angelskega petja in nebeške godbe ob rojstvu. Grahovska pesem pravi: — Sem slišal 'no petje in piskanje. — To ni človeško petje, to je preveč lepó, to so prebožji angelji, lepi mi pojejo.« — Po vsem tem še le prav razumemo, če vidimo v »Jugoslovanskih jaslicah« ne samo nebeškega angela z zlato trobento in drugega, ki prav po domače prepeva: »Slava Bogu na višavah«, — ampak tudi poleg ponočnega čuvaja, ki trobi v svoj rog nekega moža, ki nateguje svojo harmoniko in brunnega starčka ter mladega dečka z nekim flavtom in klarinetom.

Že iz gorenje pesmi, kjer je govor o »pavrih«, razvidimo, kako se poriva v ospredje **kmečko ljudstvo**; pred jaslicami nimajo veljave samo pastirji, ampak v vsej narodni pesmi prevladuje kmečki stan na splošno. To vidimo tudi v Gasparijevih »Jaslicah«, kjer najdemo na paši štiri posamezne pastirje razkropljene in razen teh še skupino dveh dečkov in ene deklice, ki kurijo ogenj. — Srečamo pa tu vse polno drugih kmečkih ljudi, ki hitijo od vseh strani skupaj s svojimi darovi, s svojimi »ofiri«, kakor so v božičnih dneh navajeni nesti svoj »ofer« gospodu fajmoštru. Zgled za »ofer« je posnelo naše ljudstvo po treh krajih, utrdila pa je med ljudstvom to navado slovanska radodarnost in gostoljubnost. — »Ofer« je predvsem kmečka šega, zato vidimo tudi v teh »Jaslicah«, kako hiti vse polno kmečkega ljudstva s svojimi darovi k hlevčku, medtem ko prihajata bogata gospod in gospa brez vsakega daru. — Poglavitni idealni

motiv, ki naše ljudstvo tako nagiba k radodarnosti pred jaslicami, kakor to izpoznamo iz narodnih pesmi, je siromaštvo sv. družine. Potem ko Marija in Jožef »k molitvi se pripravljata, nadloge Bogu povesta. Tako je rekel Jožef k Mariji: »Kaj bova nocoj večerjala?« — V drugi pesmi — iz Cerkna — se pomenkujejo ljudje med seboj: »Vzemimo tud s sabo od našga blaga, da Jezusu damo, potrebo ima!« — »Kar mene am tiče, kos platna bom dal; da bo za plenive, prav tanc'ga bom zbral.« — »Jaz bom domu stopil, tisto ovco bom vzel, katero sem undan bil volku otel!« — »Jaz bom s sabo nesel eno torbo jajc, eno dežo masla in kruha en krajc!« — Ob naših »Jaslicah« srečamo staro, zgrbano in sključeno Uršo, ki se opira ob debelo gorjačo in komaj vleče s seboj košaro jajc, ki jih je bila pač od hiše do hiše nabrala za kupčijo, a jih sedaj prav rada žrtvuje. — Pomisliti moramo tu seveda tudi na analogijo s **koledniki**, katerim so v »menu božjem« darovali obilo darov, posebno jestvine, vino in denar; vse to narodna pesem mesto kolednikom z veseljem obrača v dar sv. družini. Tako n. pr. prosijo Koledniki v neki žabniški kolednici med drugimi: »Dajte nam en malo bobu!« — Pri naših »Jaslicah« vidimo, kako lepa, mlada, štimano napravljena Jerica nese proti hlevčku velik krožnik, nakopičen rumenih bobov (fancelov), da bodo potrebni in lačni družini za poboljšek pri večerji, ker je ravno sveti večer. Neka mlada mati nese vrhan jerbas na glavi; ker je pokrit z rdečim prton, ne vemo, kaj je notri; najbrž bo v njem kaka dobra botrinja. Tri bolj štimana dekleta nosijo svoje darove v lepih kranjskih cekarjih, kakor jih rabijo na božjih poteh; ena teh je posebno nališpana, na glavi ima čudovito pečo z velikanskim petelinčkom. Kako bi taka na glavi nosila jerbas! Najbrž je to tista, ki je prva ošabno zapela: »Pa ne bom je nosila na glavi vodé!« — Mlad drvar in star očanc nosita nekaj v rdečih culah; harmonikar ima najbrž kaj pripravljenega v svoji usnjati torbi. Neka druga mlada mati nese v velikem glinastem vrču najbrž močno juho za mlado mater Marijo ali pa sladko mleko za njeno Dete. — Pridni Janezek nosi težak koš v levici, v desnici pa culo; drži se prav tako, kakor da bi prinesel gospodu fajmoštru lepih jabolk in pa tolstih kolín, ki so jih mati poslali. — Vse te prikazni živahno spominjajo narodnih pesmi, kakor smo že prej slišali in ki zelo rade govorijo o takih materialnih darovih in »ofirih«. — »Kaj s seboj poneseš?« — »Jajc in masla vzemi ti, inoj en par belih gosí!« (Res vidimo krog naših »Jaslic« tudi nekaj lepih gosí.) — »Nes s sabo sira en kos, da tamkaj čiral boš!« — »Nesite mu oter, najprej ti, Anžic, jaz vem, da ti imaš zadosti potí: to ubogo dete če mraza umret', Marija zdiluje, k'ga ni s čem odet!« — »Tomažek, ti gledaj, da koverte dobiš, pa dobro zamerkaj, da se ne zgubiš, ker vsaka oštarija te vleče na se, da včasih cel teden ne vemo za te.« — »Eno sukenjco imam, pa nič ne velja, ni druga ko luknja in srgana vsa. Pa pojedma jaz prosit bogatih ženo, da b' mogel dobit kaj povojčev, plemo!« — »Jernejček ta zadnji bo zibelko dal, da vsmiljeni Jezusček bo notri zaspal, Marija zibála ter pela lepó: »Aja trotaja, le spanekaj sladkó!« — »Saj veš, da sem jaz revež, kaj mu jaz hočem dat? Eno jagnje imam, še tega dam, pa pojedma sam pekljat.« — Tista cerkljanska, ki smo je že zgoraj odlomkom navedli, pravi dalje: »Jaz pojedma ta prvi, korajžo imam, pojedma za mano, vas notri peljam.« — »Oj cartano dete, kako je lepó, od mraza trepeče, je skoraj nago. Oden'ga ti s platnom, jaz sukno bom dal, da Jezus od mraza ne bo konc jemal. Marija, vzem gori te naše dari, katere smo semkaj prinesli zdaj mi. Ko bi b'li bogati, bi ti še več dal', al ker smo s'romaki, za ljube vzem to! O Jezus požegnaj nam dušo telo, po smrti pa vzemi nas v sveto nebó!«

»Oh, ljubi moj Jezus, kaj bi ti jaz dal, da bi ti na slamci prav sladko zaspal? Eno srajco samó, k'jo na sebi imam, ako hočeš jo imeti, rad tebi jo dam!« (Goriška.)

»K ofru mu poneseš, kar on poželi, eno brunno življenje, eno čisto srce.« — (Obloška.) — »Marija vzame Dete in gre in da pušnit pastircem nogé. Dal je ofer vsakter, kakor zamore en 'boj pastir. Marija za to zahvali lepo.« (Grahovska.) — »Oj vsmiljeni Jezus, te prosimo lepó, požegnaj nas z majhino rokco svojó!« — (Kranjska.)

Še en dar v Gasparijevih »Jaslicah« ne smemo prezreti: star očca nese zelo previdno, držeč z obema rokama lepo pred seboj, dvebokalarsko steklenico rdečega, pristnega domačega dolenjskega cvička. Ta dar ni zgolj materialen, ampak ima precej idealnega v sebi; tudi ni samo smešna domislila slikarjeva, ampak je ta motiv po naziranju narodne pesmi povsem naraven in opravičen. Predvsem pomislimo, da si kranjska, zlasti dolenjska domišljija ne more misliti poročne brez vina,

zato tudi — Božje Porodnice ne! — Potem pa moramo upoštevati, kako je **vinški motiv** v narodni pesmi tesno zvezan z najrazličnejšimi nabožnimi motivi! Žejni Koledniki imajo seveda tudi svoj del pri tem, da je toliko vinskih motivov vpletenih v božičnice; vendar so pa ti motivi po večini vseskozi idealnega značaja. Zato se tudi nad tistim očancem z njegovo dvebokalarsko steklenko vina ne smemo pohujševati. Treba je vedeti, kaj je Dolenjcu ali Vipavcu n. pr. — kapljica dobrega vina. Mislimi smemo, da je to tisti pobožni starček, ki poje o njem narodna pesem: »En starček je živel na vinskih gorah, tam doli na lepem Dolenjskem. — Pred smrtjo še enkrat je kupico vzel, tako-le Bogu je hvaležno zapel: »Oče nebeški glej, še en kozarček zdej, potlej ti vekomaj hvalo bom pel!« —

Velikokrat je evharistični moment na lep način strujen v narodni pesmi z vinskimi; v nekaterih božičnicah najdemo tesno strujen vinski, evharistični, trpljenjski motiv skupaj z božičnim, kakor n. pr. v sledeči: Pesem pripoveduje, kako je nadangelj Gabrijel prišel k Mariji, prinesel ji je vinski grozd; Marija ga je poduhala in zanosila Jezusa. Potem ga je rodila, na svečnico je šla z njim v tempel; prišli so Judje, hudi neverniki, in so Jezusa ukradli, odpeljali so ga daleč na visoko goro Kalvarijo; tam so ga dali v »vinsko prešo«, tako so ga stiskali, da je prišla iz nje sveta Rešnja kri in je vstalo v njej sveto Rešnje Telo. —

Spominimo se tudi Jožefovega vprašanja: »Kaj bova nocoj večerjala?« Predstavljajmo si njegovo skrb za sveto Porodnico. Keroška pesem pravi: »Jožef šitro ogenj stori in štalico lepo pokadi. Jožef vzame barihelco in hila po frišno vodico. Marija je rodila Jezusa in ha povoživa v jaselci. So vse here zvate blo, so vse vode z vinam takle. Jožef pa šitro pertače, Mariji svadko vince pernase. Jožef štalico šitro odpre, Ježiš v jaselcih rojen je. Pastirci štalco vahtajo, anhelci nad štalco pojo.« — S tem motivom združimo tistega znanega — tudi božičnega: »Mi smo štirji, vsi pastirji, radi vince pijemo. Kar imamo vse prodamo, da za vince dajamo. Sveti Jožef, mož prestari, lepo, belo brado ima, z brado giblje, z nogo ziblje lepo dete Jezusa«. Itd. Tu se očitno kaže vpliv kolednikov.

Nekaj drugih sorodnih motivov imamo v naslednjem:

»Ena ptica priletela, prav lepo si je zapela od vinca sladkega in od srca pravega. Ti pa nisi nobena ptica, ti si Marija Devica.« — »Jaz pijem en glaž vina v imenu čiste Device. Čista je bila pred rojstvom, ob rojstvu in po rojstvu itd.« — »Kdo je to vince dal, da je tako sladko? Mep' ga je Jezus dal, jaz ga pa vam!« —

Iz svetega keliha zrastejo tri rožice: rumena pšeničica, vinska trtica, Devica Marija.

V svetem zlatem kelihu so tri kaplje Jezusove krvi; prva je padla na pšenično polje, druga je padla na vinske trte, tretja je padla na visoke gore, kjer Marija doli gre.

Koledniki zasadijo v vinograde belo lilijo (simbol Marijin) **vinsko trto**, pšenični klas.

Božična zvezda spusti tri svetle pramene: na polje, kjer raste pšenica, na gore, kjer raste trta, v gozde, kjer se vse drevje klanja Bogu in Mariji.

»Tičica je priletela iz dežele štajerske, prav lepo je zapela od te vinske trtice, od te vinske trtice, ki je Jezusova kri.« — Domislimo se vinskega grozda, ki ga je Marija poduhala, Jezusa zanosila; zato je prišla iz »vinske preše« Jezusova kri.

Ko je šla Marija na svečnico z malim Jezusom k darovanju, ji Jezus po poti zaspil, — »krvavi pot po njem stoji, kak so te **vinske jagode**«. — Druga pesem nam pripoveduje, da je Jezus zaspal pod **vinsko trto**.

Znana je genealogija vina: »Marija rodila Jezusa, Jezus stvoril je zemlica, zemla rodila trsek je, trsek rodil je rozgca, rozga rodila grozdeka, grozdek rodil je vinčeka!« (Samobor.)

Zato so čisto naravne napitnice: »Bratec, pij, pij, si glažek naliž, si zgovor naredi, da Jezus je tu. Jezus je tu, Marija je tud: Svet Jožef, Marija za miza sedita. Strihan glaž vina pred njima stoji, požegnal ga Jezus je njim in nam zdaj!«

Po vsem tem vidimo, da je čisto naraven in duhu narodne pesmi odgovarjajoč motiv vino pred jaslicami; — Kakor si naše ljudstvo ne more misliti velikega praznika in resničnega veselja brez godbe in petja, tako tudi ne brez pitja in vina; seveda ga je treba piti lepo po pameti in z »andohtjo«, tako kakor pravi narodna zdravica:

Pijmo ga vsak en glaž, da bo Jezus pri nas! Pijmo ga vsak po dva, da b' še Marija b' la! Pijmo, pijmo vince, en glažek al pa dva, na čast Marije D' vice in svet' ga Jožefal!

Franc Skalar.

Ujetega ptiča tožba.

(S. Gregorčič.)

Oj zemlja širna, zemlja lepa,
ti cela bila si mi last;
zdaj ozka kletka me zaklepa,
ko vjel sem se v nesrečno past.

Ostrigli, oh, so mi peroti,
da ni mi moči v sinji zrak;
čez hrib in plan -- gorje siroti! --
ne nosi več me vzlet krepak.

Mrjé mi v ječi srce vbogo,
brezcvetna gine mi mladost...
Pač mnogo vzeli ste mi, mnogo,
ko zlato vzeli ste prostost!

A enega mi vzeli niste,
pa mi ue vzamete nikdar:
to pesmi so srebrnočiste,
to je glasov nebeški dar.

Samotno v kletki bom popevat,
dokler ne poči to srce;
vam dušo mrzlo bom ogreval
in sebi bom hladil gorje!

Ujeti ptič je pa s to tožbo popolnoma propadel. Že sam je slutil neugodni izid pravde, kar jasno sprčuje zadnja kitica. Je li bila tožba slabo sestavljena, je li bil njegov nasprotnik-toženec spretnejši, kdo ve?! Na odvjetnikov nasvet je pa naslovil ujeti ptič na sodnijo druge stopnje v določenem roku štirinajstih dni

Ujetega ptiča priziv.

Ko ste ostrigli mi peruti,
oskubli ste še moj život,
da prej bi zmaznil v zimi kruti,
da prej poginil bi moj rod.

Da bi ne pel več v kletki zali
in s petjem lajšal si bolest,
mi zvezala je ključek mali
zlohotna vaša močna pest.

Gorje ujetemu je pevčku,
če še zapeti si ne sme,
in če ne more sebi revčku
razbremeniti to srce.

Tudi to pot je ujeti ptič pogorel. Ni imel druge poti kakor tretjo instanco. In tako je šla na to oblast zopet v zahtevanem roku štirinajstih dni

Ujetega ptiča revizija.

Če zvezan kljun mi je za pesni,
za pičo tudi zvezan je,
tako živim jaz v kletki tesni,
družabnik moje je srce.

Živim, ker moram pač živeti,
na prošlost hrani me spomin
in nada, da bom smel zapeti
še enkrat revni jaz trpin.

Razsodbe ni še, ker stavkajo sodniki.

Zadeva „Seljak“

Pravilica.

Damir Feigel.

Nekoč je živel kralj. Ljubil je podložno mu ljudstvo, ljubil svojo presvetlo soprogo. Da je pa ohranil ljudstvu kralja, da je obvaroval kraljico prezgodnjega vdovstva, je ljubil tudi samega sebe. Zdrav duh v zdravem telesu; telo pa ostane zdravo le pri tečni, izbrani in obilni hrani! To je bila njegova filozofija, in na tej podlagi sta bila že davno sklenila njegovo srce in njegov želodec kot najbližja sosedata bojno in odbojno zvezo.

Kralj ni zamudil nobene priložnosti, da bi se ne pobrigal po tako prijetnih ovinkih za zdravega duha. Dobrodošli so mu bili posebno godovi njegove soproge. In teh je bilo enajst vsako leto. Kraljica ni pojmla udobne filozofije svojega presvetlega soproga, zato je pa prevzel kralj kot zakonski mož ob takih prilikah tudi sopregino polevico prazničnega razpoloženja. Ni se ustrašil nobenih žrtev, naj je bila miza obložena s še tako dobrimi in okusnimi jedmi. Pri šampanjcu je kralj vstal, vzdignil kozarec in napil kraljico. Na trgu pred dvorcem je ustrelila kraljeva garda, godba je zaigrala himno, kraljica si je obrisala solze, kralj usta in obed je bil končan.

Kralj se je nato umeknil v svoje sijajne dvorane. Prebavljal, tako si je sam rekel s presrečnim nasmeškom na licih.

»Gotovo so danes tudi vsi moji podložniki srečni!« je razmišljal kralj. Take misli so mu imele namreč pospešiti prebavo. »Zakaj bi pa tudi ne bili srečni? Kralj jim je skrben oče, kraljica dobra mati!« Pri tem se je spomnil kralj kraljičinega godu in obeda. »Svojega kuharja moram nagraditi! Pripravil je samo take jedi, ki mi zelo ugajajo. Fazan s smetano je bil krasen, jerebičine prsi neprekosljive, ključnač s salmi-paštetami izborni. Seveda, mož zasluži nagrado! Denarja ne mara, redov in odlikovanj, domačih in tujih, ima več kakor jaz in vsi moji ministri. Sliko z lastnoročnim podpisom sem mu blagovolil nakloniti na predzadnji god svoje presvetle soproge. Kaj naj mu dam? Že vem, o priliki stopim v kuhinjo in ga milostno nagovorim. Ker je pa mož debel, bi ga znala zadeti vsled te nenavadne in nepričakovane časti kap, zato je že bolje, da ga pripravijo prej moji dvorjani na to mojo izredno milost. Saj res, kako naj izvem, če so moji podložniki srečni? Nič lažjega, časopis v roke, pa imam kot vsestranske podatke. Imenitna ideja!«

Kralj je pozvonil in vstopil je služabnik.

»Tu imaš cekin, prinesi mi takoj kak ljudski časopis! Toda vedi, da nočem brati onih, katere mi pošlje vsak dan dvorni nadzornik in katere pregleda ministrski predsednik, ki je obenem minister za kraljevo hišo! Ljudski časopis, razumeš!«

»Veličanstvo, tvoje želje so zame povelje, naj plačam svojo pokorščino tudi s smrtjo!«

»Le brez skrbi bodi! Ne izdam nikomur, da si mi ti prinesel časopis!«

Par minut pozneje je kralj že razgrnil zaželjeni časopis pred sabo. »Pod novo zastavo« se je imenoval in bil glasilo žuljavih rok, izkoriščenih mišic in obrabljenih živcev. Kraljevo oko je obviselo na daljšem članku, naslovljenem »Neverjetno, a resnično!« in podpisanim »Janez Krstnik Seljak, nadučitelj.«

Dvakrat, trikrat je prebral kralj omenjeni članek, a še ni vsega popolnoma razumel.

Neki nadučitelj, Seljak po priimku, je dobil v priporočenem pismu odlok z eno znanilom šolskega sveta, da mu je »kazal po poštni nakaznici šeststo draginjske doklade. Kdo je bil srečnejši, Seljaka in njegove žene?« Nakaznica je prišla. Denaronaša je poprašal po imenu. Ko je slišal, da je Seljaku ime Janez Krstnik in ne Janez Nepomuk, kakor je stalo črno na rumeni nakaznici, je skomizgnil z rameno. Spisal je o celem dogodku uradni zapisnik, podpisal ga sam, dal v podpis tudi nesrečnemu Seljaku in se odstranil z nakaznico in z denarjem, češ, rešitev pride v najkrajšem času. Seljak je čakal. Bil je gotov svoje doklade, zato si je izposojal male zneske pri prijateljih in znancih. Čim delj časa je čakal rešitve, tem bolj je naraščal dolg. Istočasno si je pa tudi Seljačka pomagala, kakor je pač vedela in znala, seveda vse na račun draginjske doklade. Ko sta se nekoč menila pri nezablenem močniku o tej dokladi, sta spoznala, da sta vsak na lastno pest izžrpala doklado. On je imel šeststo kron dolga, ona šeststo kron, doklade pa ni hotelo biti od nikoder. Prišla je slednjič tudi rešitev. Oblast je javila Janezu Krstniku Seljaku, da je prejemal sedemindvajset let po krivici plačo, katera je bila last Janeza Nepomuka Seljaka. Kakor hitro vrne Ja-

nez Krstnik Seljak osemnosedeset tisoč kron, toliko znaša namreč do tedaj prejeta plača z obrestmi vred, lahko zaprosi, da se vpiše on t. j. Janez Krstnik Seljak na mesto Janeza Nepom. Seljaka. Na to dobi on t. j. Janez Krstnik Seljak plačo za celih sedemindvajset let nazaj. Plača bo znašala osemnosedeset tisoč kron z obrestmi vred. Oblast noče, da bi on t. j. Janez Krstnik Seljak služil brezplačno celih sedemindvajset let, toda radi reda se zahteva najprej povrnitev plače Janeza Nepomuka Seljaka. Brez obotavljanja se je obrnil Janez Krstnik Seljak do svojih prijateljev in znancev. Toda nadučitelju ni nobeden zaupal osemnosedeset tisoč kron, posebno še ko se je raznesla govorica na podlagi oblastvenega odloka, da je Janez Krstnik Seljak prejemal plačo za drugega, kar je vsekakor kaznivo. V obupu je spisal Janez Krstnik Seljak članek v list, opozarjajoč najvišja mesta, da straši še vedno po vseh uradih Birokracija, uradni šimelj je njegovo znanstveno ime. Če je oblast zgrešila in ga pred leti napačno vpisala v uradniški imenik, pač ne more on nositi posledic te uradne pomote!

»Janez Krstnik Seljak, bodi potolažen! Tvojo pritožbo je slišalo najvišje mesto in radi kraljičinega godu in radi svojega kuharja odpravim krivico, ki se ti je zgodila!« Tako je sklenil kralj, pozvonil in naročil došlemu služabniku: »Ministrski predsednik naj se takoj zgleda pri meni!«

Ni minila še četrt, ko se je ustavil voz pred dvorcem in koj nato je že vstopil ministrski predsednik. Tako hitro je bil zapustil kosilo in družbo, da je nosil pod vratom pritrjen prtič in bil še ves masten okrog ustnic.

»Veličanstvo, tukaj sem!«
»Dragi predsedniče! Jaz želim odpraviti iz vseh uradov Birokracija, uradni šimelj je njegovo znanstveno ime. Skrbi, da sprejmeta tozadevni zakon obe zbornici. V treh dneh predloži mi novi zakon v podpis!«

Min. predsednik se je priklonil, ošinil list pred kraljem s svojim pogledom in se molče odstranil. »Ta nova zastava mi pa tudi mora vedno greniti življenje!« je siknil stopajoč po stopnišču. »Čakaj, nisem zaman zapustil ob nepravem času tako odlične družbe, kakoršna je bila zbrana pri meni! Poslaniki iz osme, sedme, desete in enajste države so bili navzoči. Kdo ve, če me še čakajo?«

Urednik lista »Pod novo zastavo« je čudno gledal, ko mu je bil na tak dan dostavljen odlok, s katerim se ustavlja njegov list za tri tedne. Na odloku je bil podpisan sam ministrski predsednik.

Se bolj so se čudili ministri, da so bili na tak praznik vabljeni k posebni seji. Na vabilu je bil podpisan sam ministrski predsednik.

Najbolj so se pa čudili poslanci in svetovalci, da so bili na god Njenega Veličanstva pozvani k izvanredni seji. Na pozivu je bil podpisan sam ministrski predsednik.

Urednik lista »Pod novo zastavo« je nekaj zamrmral, razobesil odlok na uradniško okno in odšel na tritedenski dopust k svojemu svaku na kmete.

Ministre je prignala radovednost polnoštevilo k posebni seji. Predsednik je pozdravil navzoče, ugotovil sklepčnost in izjavil: »Tovariši! Slednjič se mi je vendar-le posrečilo prepričati našega vladarja, da naš vladni voz ne more naprej, če ne odpravimo Birokracija, uradni šimelj je njegovo znanstveno ime, iz vseh naših uradov. Nalašč sem bil izbral današnje praznično razpoloženje in kralj je bil takoj voljan podpisati tozadevni zakon. Odprava Birokracija je za našo državo velikanškega pomena. Vsa naša uprava mora postati priprosta, enostavnejša. Papir prihranimo, uradnike in denar. Ljudstvo je lahko zadovoljno, da ima kralj take svetovalece okrog sebe!« »Tudi jaz sem zadovolj priporočal kralju, naj se naše poslovanje zenošavi!« je omenil trgovinski minister »Jaz tudi!« — »Jaz tudi!« — »Jaz tudi!« so hoteli zagotavljati drugi ministri. Minister za javna dela, o kateremu je bilo znano, da ne hodi h kralju, ker služi, potujoč po državi, mastne dnevnice, je celo izjavil, da je to izpremembo naravnost zahteval in je ni samo priporočal. »Vidim, da smo v tej točki vsi edini!« je nadaljeval predsednik. »Predlagam trikrat živio! kralju in njegovi presvetli soprogi. Po jutrišnjem bo zakon podpisan. Ljudstvo pa mora samo od sebe, spontano, saj me razumete, izraziti svojo hvaležnost s krasno manifestacijo. Nato, da uspe ta nepripravljeni izraz ljudske hvaležnosti, moramo delati z vsemi svojimi močmi in tajno. Potrebni fond nakaže vsakemu ministrstvu naš finančni tovariš. Pri vsakem ministrstvu se ustanovi poseben oddelek za to propagando z novimi sekciskim svetnikom na čelu in hajdimo na delo! Odprava uradnega šimeljina je vredna takih žrtev. Oddelki lahko ostanejo in nadalje v veljavi, ker pridemo gotovo več-

krat do tega, da bo moralo izraziti ljudstvo brez vsakih priprav, iz lastnega nagiba svojo hvaležnost. Radi točke, kako zadostiti novemu zakonu, skličem v najkrajšem času novo sejo in se že sedaj priporočam za polnoštevilo udeležbo! Vedite, da je bila ta seja zgodovinskega pomena in da pridejo vsa naša imena na imenik največjih dobrotnikov našega ljudstva! Živel kralj in živeli mi!«

Drugi dan sta zborovali zbornici, poslanska in svetovalstvena. Vsi člani so bili navzoči pri tej izredni seji. Dva člana sta prišla celo vsa porezana, ker sta se brila med potjo v brzovlaku. Novi zakon je bil sprejet v prvem, drugem in tretjem branju. Glasovala je zanj tudi skrajna levica. Pri skrutinju se je izkazalo, da je bilo za vladni predlog oddano več glasov, kakor je bilo sploh poslancev. In levica ni marala vedeti sledeč znanemu pregovoru, koliko glasov je bila oddala desnica, in desnica ni marala vedeti, koliko jih je bila oddala levica.

Dva dni pozneje je objavil »Državni zakonik za kraljevino devetodeželansko« pod št. 128. sledeče:

»ZAKON Z DNE 31. KIMOVCA

o prisilni oddaji uradnega šimeljina konjercu in o takojšnjem izgonu Birokracija iz vseh državnih uradov.

S pritrditvijo obeh zbornic zaukazujem tako:

§ 1.

Uradni šimelj se takoj izroči konjercu in Birokraciji se izžene iz vseh uradov.

§ 2.

Ta zakon dobi moč petnajstega dne po dnevu razglasitve.

Izvršitev tega zakona je poverjena Mojemu celokupnemu ministrstvu.

Prestolica, dne 31. kimovca v sedmem letu Mojega vladanja.

Kralj s. r.

Sledila so imena vseh ministrov z dostavkom s. r.:

Dve uri pred izdajo »Državnega zakonika« se je že ljudstvo samo od sebe, brez predpriprav vzdignilo in šlo pred dvorec zahvaljevat se kralju za novi zakon. Nosiło je v spredu velike napise, ki so vsi izražali hudomušno razpoloženje hvaležnega ljudstva. Finančni minister se je kar čudil, koliko stanejo taki napisi. Vse se je udeležilo obhoda, edino Janez Krstnik Seljak in njegova žena sta ostala doma in prebirala »Slovenske Večernice«.

Kakor hitro so izvedeli upniki, da ima dobiti njihov dolžnik Janez Krstnik Seljak osemnosedeset tisoč kron, so iztožili svoje terjatve in zarubili na podlagi pravomočnih razsodb dolžnikovo terjatve napram oblastim. O tem rubežu je bil obveščen šolski svet kot nakazujoča in davkarija kot izplačujoča oblast. Okrajna sodnija je morala pomnožiti število sodnikov pri civilnem oddelku za bagatele in pri izvršilnem oddelku. Tudi pisarniško osebje se je sorazmerno povečalo. Šolskemu svetu so se pritegnili novi uradniki in davkarija je vpoklicala kot pripomoč tri že upokojene davkarje. Draginjska doklada je bila kakor kamen, vržen v jezero. Krogi so postajali širši in širši in gladina se je bolj in bolj vznemirjala.

Kar je bil obljubil ministrski predsednik, je tudi izvršil. Koj po manifestaciji hvaležnega ljudstva je sklical ministre k posebni seji. Manjkalo je edino-le minister za javna dela. Odšel je že bil na deželo služiti mastne dnevnice.

Predsednik je pozdravil navzoče, ugotovil sklepčnost in se zahvalil za udeležbo. »Nov zakon imamo!« je nadaljeval. »Ta zakon stopi v veljavo že petnajsti dan vinotoka. Do tedaj moramo opraviti ogromno delo, uglasiti moramo tako rekoč pot, po kateri zapusti uradni šimelj naše urade. Gotovo ste tačas tudi vi sami razmišljali o tej zadevi in se posvetovali s svojimi sekciskimi načelniki. Preden se sam izjavim, prosim zbrane gospode, da pove vsak svoje mnenje! Le po temeljitnem razgovoru pridemo do pametnega sklepa! Prosim, gospod tovariš za notranje zadeve ima besedo!«

»Snoči sem poklical vse svoje sekciske načelnike, ministrjalne in dvorne svetnike k sebi, da se porazgovorimo o tej zadevi. Slednjič po daljši in zanimivi debati je prevladalo mnenje: premalo uradništva imamo, da bi mogli odpraviti uradnega šimeljina in skrčiti na ta način uradniško osebje.«

»Istega mnenja smo tudi mi pri justičnem ministrstvu! Zato smo menili predlagati ustanovitev posebnega oddelka pri vsakem ministrstvu, ki naj se peča z vprašanjem, kako skrajšati naše upravno poslovanje.«

»V tem oziru sem jaz mnogo, mnogo skromnejši!« se je oglasil trgovinski minister. »Čemu posamezni oddelki pri posameznih ministrstvih? — Ustvarimo rajši novo ministrstvo, ki naj

vse našo državno upravo poenoviti. Res so s tem združeni ogromni stroški, toda v najkrajšem času nam povrnejo prihranki iz enostavnejše državne uprave vse dotedanje stroške.«

»Izborna ideja! Tega mnenja sem bil že od začetka jaz sam, a nisem hotel s svojo izjavo vplivati na vašo mnenja!« je trdil predsednik. »Stavim ta predlog na glasovanje. Kdor je za novo ministrstvo, naj vstane!« Vstali so vsi ministri, finančni minister celo dvakrat, ker je nadomestil odsotnega ministra za javna dela.

Soglasni sklep ministrskega sveta je potrdil kralj in »Državni zakonik« je še isti dan sporočil javnosti, da se je ustanovilo novo ministrstvo.

Janez Krstnik Seljak je imel brata trgovca. Ta si je bil izrabljajoč ugodni položaj pridobil precejšnje bogastvo. Toda ta mamon ga nikakor ni navdal z napuhom in oholostjo. Slej ko prej je ljubil svojega brata. Ko sta mu pa še prinesla dva vagona čebule masten dobiček, je šel in plačal ves bratov dolg z obrestmi in stroški vred. Tritisoeptsto kron je položil, tako so bili narastli sodni stroški. Seveda ni moglo ostati plačilo takega dolga dolgo časa tajno. Zadeva »Seljak« je bila že preveč javna. Zvedela je o tem tudi financa in zvišala kratko malo bogatemu trgovcu osebno dohodarino. Prebravši plačilni nalog, proti kateremu ni bil priziv dopuščen, je sklenil trgovec maščevanje. Posvetoval se je z odvetnikom in vložil tožbo proti erarju na plačilo draginjske doklade v znesku šeststo kron. Zadeva »Seljak«, ki je bila po plačilu iztoženih terjatev in po ustanovitvi nešteti izvršeb malodane že skoro izginila, je zopet razburkala valove. Finančna prokuratura je kot varuhinja državnih koristi pomnožila svoje osebje, pošta je pa najela krdele pomožnih uradnikov, ker so hodili prejšnji denaronaše pričat na sodišče. Okrajna sodnija je dobila posebnega referenta za zadevo »Seljak«. Finančni minister radi prokurature, justični radi višje pravde, poštni radi denaronaš, naučni radi nadučit. Seljaka, trgovski radi trgovca Seljaka, poljedelski radi seljakov sploh, na novo imenovani minister radi olajšanja poslovanja pri vseh ministrstvih in njim podložnih uradih in minister za javna dela radi mastnih dnevnice, vsi, vsi so se zanimali za to zadevo. Kar sami od sebe so se izcimili na vseh teh ministrstvih posebni oddelki za zadevo »Seljak«. Položaja pravde ni prav nič izpremenila prezgodnja smrt Janeza Krstnika Seljaka. Okrajna sodnija je izrekla svojo razsodbo, prokuratura se je pritožila in zadeva je prišla v drugo stopnjo. Razburjenje je naraščalo.

Zopet so se zbrali ministri k posebni seji. Vsi ministri so odločno zahtevali razbremenitve, toliko posla jim povzroča zadeva »Seljak«. Naučni minister je pred vsem predlagal, naj se potom zakona prepove krstiti bodoče učitelje in nadučitelje na imena, ki dopuščajo kako pomoto. Ne Janez, Anton, Franc, pač pa Evstahij, Frumencij in sv. Petra stol naj bodo krstna imena bodočim učiteljem. Predlog je bil soglasno sprejet. Glede zadeve »Seljak« se je sklenilo ustanoviti posebno ministrstvo. Vsi ministri so pritrdili predlogu, glasoval je zanj celo minister za izpremembo državne uprave v smislu enostavnejšega poslovanja.

Bil je zopet god presvetle kraljice. — Kralj je bil že pokosil. V sijajnih dvoranah je prebavljajoč razmišljal, kako nagraditi spretnega in pridnega kuharja. Zlata duša, ta kuhar! Služabnik mu je prinesel časopis »Pod novo zastavo«. »Janez Krstnik Seljak je izdihnil svojo blago dušo. Vzrok: draginjska doklada.« Tako je bral kralj. Razveselil se je. »Pa je bilo to dobro, da se je bil obrnil Seljak v prejšnjem članku naravnost do najvišjega mesta! S svojim ukazom sem odstranil vse ovire in Seljak je prišel do toli zaželjene doklade. Gotovo se je prenaedel, revež, da je umrl, saj priznava poročilo samo draginjsko doklado kot edini vzrok njegove smrti. Tako dobro se torej godi mojim podložnikom, da umirajo na dokladah! Kako sem srečen!«

Albin Kuščar.

Brez krstnega lista.

(Drama v uradnih aktih.)

Od politične oblasti prve stopnje.

Gospodu Rajku Dolinarju.

Štev. 758-20. 18. V. 1920,

Vrača se Vam v prigibu Vaša prošnja z dne 8. V. 1920. z opazko, da ji morate priložiti še krstni list.

Pečat. Glavar:
Poznik.

Slavni politični oblasti prve stopnje!

Z ozirom na tuuradni poziv z dne 18. V. 1920. pod št. 758-20. naj priloži podpisani Rajko Dolinar še krstni list svoji prošnji, naznanja isti, da tega krat-

ko malo ne more storiti. Vzroke za to je obrazložil že v prošnji z dne 8. V. 1920. Te vzroke ponavlja sedaj v tem dopisu: Pri nekem sovražnem naskoku je bil prisiljen zapustiti takoj in sicer po noči svojo rojstno hišo. Niti toliko časa mu ni pustila izganjajoča ga straža, da bi vzel s seboj najpotrebnejšo obleko, kaj še krstni list. V spodnjicah in srajci, brez krstnega lista jo je odkuril podpisani v begunstvo. Ker je pa v isti noči pogorela vsled užgalnih granat tudi domača cerkev z vsemi uradnimi knjigami, med katerimi so bile tudi krstne bukve, ni mogel dobiti podpisanih duplikat. Prej omenjeni prošnji je pa podpisani priložil kot nadomestilo za krstni list nekatera šolska spričevala, od katerih mu je bilo lahko dobiti duplikate, ker je šolsko ravnateljstvo rešilo vse svoje spise in kataloge. Iz spričeval se pa natančno razvidi, kdaj se je rodil podpisani Rajko Dolinar. Zraven tega je pa ta dodal prošnji tudi vojaški dokument, ki tudi lahko nadomestja krstni list, saj so bili vsi vojaški spisi skrajno točni in skrupolozno natančni.

Rodpisani Rajko Dolinar vlaga, ponovivši vzroke manjkajočega krstnega lista pri slavni politični oblasti zopet svojo prošnjo, pričakovanje blagohotnega upoštevanja in čimprejšnje rešitve.

Dne 19. V. 1920. Rajko Dolinar.

Slavni politični oblasti prve stopnje!

Gospodu Rajku Dolinarju.

Štev. 829-20. 31. V. 1920.

Z ozirom na Vašo pojasnila v dopisu z dne 19. V. 1920. in na zopetno predložitev Vaše prošnje Vam odgovarja politična oblast prve stopnje kakor sledi:

Naredba z dne 7. I. 1920. št. 153-20 prot. 3. odd. 2. zahteva jasno in odločno in sicer v peti točki litera c, da mora priložiti vsak prosilec prošnji tudi svoj krstni list. Naredba ne omenja nikjer nadomestil za krstni list. Edino iz krstnega lista se da z gotovostjo razbrati Vaša eksistenca. Ako tega nimate, ne eksistirate za nas kot v poštev prihajajoči prosilec, vsled česar Vam zopet vračamo Vašo prošnjo.

Proti temu odloku politične oblasti prve stopnje Vam je dana možnost, pritožiti se tekom štirinajstih dni od dneva vročitve tega odloka na politično oblast druge stopnje seveda potem prve stopnje.

Pečat. Glavar:
Poznik.

Slavni politični oblasti druge stopnje!
Zopet edlok tukajšnje politične oblasti prve stopnje z dne 31. V. 1920. št. 829-20 vlaga podpisani Rajko Dolinar pravočasno na politično oblast druge stopnje potem prve stopnje sledečo

pritožbo:

Tukajšnja politična oblast je zavrnila prošnjo z dne 8. V. 1920. z motivacijo, da se ni dodal prošnji krstni list, ki ga smatra prva stopnja oziraje se na naredbo z dne 7. I. 1920. št. 153-20 prot. 3. odd. 2. za neobhodno potrebnega spremljevalca prošnji. Iz raznih prošnji spremljajočih spričeval se pa da razbrati, da se je prosilec rodil in sicer dne 27. aprila 1885. Pritožnik je mnenja, da zadostne predpisi prej citirane naredbe tudi nadomestila za manjkajoči krstni list, ako so opremljena z uradnim pečatom in z uradnim podpisom. Niti o društvu, ki je izgubilo svoj krstni list t. j. svoja originalna pravila s potrjeno klavzulo, se ne more trditi, da se ni ustanovilo tem manj pa o osebi, ki dokazuje z vlogami in pritožbami, da živi, da se je torej tudi rodila.

Ugodivši tej utemeljeni pritožbi opozori druga stopnja podrejeno oblast, naj se ne tolmачijo razne naredbe preozkorsko, naj se ne uveljavlja le mrtvo besedilo, marveč naj se izlušči iz te lupine oživljajoče jedro, pravi namen naredboda-jalca.

Dne 2. VI. 1920. Rajko Dolinar.

Od politične oblasti druge stopnje.

Gospodu Rajku Dolinarju.

(potem oblasti prve stopnje.)

Štev. 1992-20. 12. VII. 1920.

Politična oblast druge stopnje zavrača Vašo pritožbo proti odloku z dne 31. V. 1920. št. 829-20. Svoj sklep utemeljuje z naziranjem, da je merodajen v takih zadevah edino le krstni list. Kam bi pa tudi prišla politična oblast, ako bi morala zasliševati in zapisovati razne priče: babice, botre, župnike in sorodnike prosilca v slučaju, da ta ne more priložiti krstnega lista? To bi le obremenjalo upravno postopanje in bi naravnost nasprotovalo sedanjim tendencam, zenostaviti isto. Kdor nima torej krstnega lista, se ne upošteva.

Pečat. Nadsvetnik:
Obad.

Od okrajne davkarije.
Gospodu Rajku Dolinarju.

Štev. 3522-20. 15. VII. 1920.
V prigribu se Vam pošilja obrazec za napoved osebne dohodnine, ki ga imate izpolniti tekom osmih dni.

Pečat. Davkar:
Koruznik.

Okrajni davkariji!

Podpisani Rajko Dolinar vpošilja tem potom okrajni davkariji pod A in B prepisa odlokov politične oblasti prve in druge stopnje. Politična oblast je pravomočno določila, da se ne upošteva. Če pa ne pripoznajo politične oblasti moje eksistence, se tudi za davkarijo, ki spada pač pod isto ministrstvo, nisem rodil. Kdor se pa ni rodil, ne živi, kdor ne živi, nima nobenih dohodkov, kdor nima dohodkov, mu jih ni treba napovedati. Vsled tega vračam pod C tudi obrazec, ki je postal, nasloven name, brezpredmeten.

Dne 17. VII. 1920. Rajko Dolinar.

Od okrajne davkarije.
Gospodu Rajku Dolinarju.

Štev. 3843-20. 24. VII. 1920.

Ker niste poslali podpisani davkariji izpolnjenega obrazca, niti prijavi ustmenno pri dotičnem uradniku svojih dohodkov, moramo uradno ugotoviti Vaše dohodke. Lahko bi Vas tudi oglobili s precejšnjo vsoto radi prikrivanja in zatajitve istih. Vedite, da ne zahteva davkarija od nobenega davkoplačevalca krstnega lista. Davkarijo ne briga, če se je davkoplačevalec rodil, njej zadestuje, da živi, da služi in da lahko plačuje davke.

Pečat. Davkar:
Koruznik.

Slavnemu državnemu pravdnistvu!
Podpisani orožnik Hipolit Bezljaj vlaga na državno pravdnistvo sledečo

ovadbo:

Ko sem včeraj točno ob enajsti uri in trideset minut predpolno stopal službeno po Cvetni ulici, mi pridrvi nasproti meni neznana Marija Skočir rajn. Antona in živ. Urše roj. Blažič, v starosti petinštiridesetih let, po poklicu šivilja, do sedaj še nekažnovana. Vsa zasopljena mi hiti pripovedovati, da se gode v tretjem nadstropju čudne stvari, da skače neki Rajko Dolinar čez stole po svoji sobi, da se sedeč pod mizo sedaj smeje, sedaj joče, kar je sama opazila skozi ključavnico. Nastop čborežene sile da je nujno potreben, ako se hoče preprečiti večja nesreča.

Pregledal sem še, če je moja legitimacija, če je samokres v redu, zresnil svoj obraz, nabral čelo v službeno strogo gube in že sem potrkal na vrata. Nič odziva. Potrkam drugič, krepkeje. Nič! Potrkam tretjič in poslušam. »Zgubi se, kozel!« sem slišal, kar naj se vzame na znanje kot prvi njegov pregrešek. Žaljenje javnega organa.

Nato sem stopil v sobo. Na stolu sem videl sedeti bodočega kaznjenca in preštevati gumbce na suknji. »Živim, ne živim, živim, ne živim...!« je godrnjal venomer pred se.

»Prihajam v imenu postave, prosim, da mi poveste svoje ime!« — »Vi ste v politični službi, a za politično oblast se še nisem rodil, torej nimam nobenega imena!« — »Vaš oče?« — »Ga nimam!« — »Živ ali rajni?« — »Ne prvo, ne zadnje!« — »Mati?« — »Je nimam!« — »Njen samski priimek?« — »Ga ni imela!« Ti odgovori naj se vzamejo tudi na znanje, ker tvorijo že drugi pregrešek proti kazenskemu zakonu: napeljavu oblasti v zmotu potom krivih navedeb.

Ne oziraje se na mojo službeno prisotnost je začel šteti bodoči kaznenec gumbce na svojem telovniku. »Živim, ne živim, živim, ne živim, živim, ne živim!« Tako sem spoznal hlimbo. Z navidezno umobolnostjo se je hotel rešiti aretacije. Ovajam ga vsled tega tudi kot simulant.

Nadaljeval sem svoje izpraševanje. »Koliko let ste stari?« Odgovora nisem več slišal, ker sem bil že prej priletel skozi odprta vrata meni neznani Mariji Skočir, prisluškujoči skoro gotovo pri ključavnici, naravnost v naročje. Poljuba se nisem mogel ubraniti niti s samokresom. Predmet moje ovadbe se je torej drznil položiti svojo zločinsko roko na javnega opravitelja, vršečega svojo težavno službo. In ne samo to! Naklonil mu je vrhu vsega še tako smešno situacijo pred vrati, kjer so se bile nabrale malone vse ženske iz bližnjih hiš in ki so vse brez izjeme z nekako brezmejno škodoželjnostjo opazile, kako je poljubila meni neznana Marija Skočir oko postave ravno na usta.

Ako ima kazenski zakonik kak tak paragraf, ki bi govoril proti Mariji Skočir, ovajam tudi njo.

Edino s strogo kaznitvijo obeh ovajancev more dobiti užaljeno oko postave primerno zadoščenje.

Dne 25. VII. 1920. Hipolit Bezljaj.

Vr 248-20/2

Poziv obdolženca.

Gospodu Rajku Dolinarju.

Da se zaslžite o obdolžitvi državnega pravdnistva zavoljo hudodelstva javnega nasilja, pozivate se na dan 5. avgusta 1920. dopoldne ob 10. uri pred to sodnijo v sobo št. 22. II.

Okrožna sodnija, oddelek VIII.

Dne 26. VII. 1920.

Opomnja: Ako bi ne prišli, bi Vas s silo privedli.

Pečat.

Preiskovalni sodnik:
Vesel.

Odpravek je točen.
Vodja pisarne:
Jazbec.

Okrožni sodniji, oddelek VIII.!

Podpisani Rajko Dolinar izjavlja na tuuradni poziv z dne 26. VII. 1920. opr. št. Vr 248-20/2, da se ne udeleži zaslžbe iz edinega vzroka, ker se še ni rodil, kar dokazujeta neoporečno odloka političnih oblasti prve in druge stopnje, ki ju prilaga v poverjenih prepisih.

Dne 27. VII. 1920. Rajko Dolinar.

Od okrožne sodnije, odd VIII.

Gospodu Rajku Dolinarju.

Vr 248-20/4.

Vaše odpovedi podpisana sodnija ni vzela na znanje. Državno pravdnistvo ne zahteva nikdar krstnega lista, njemu zadostuje, da človek živi, da je napravil zločin in da razpolaga z vsemi potrebnimi zmoglostmi, priti v ječo.

Dne 30. VII. 1920.

Preiskovalni sodnik:
Vesel.

Odpravek je točen.
Vodja pisarne:
Jazbec.

Dragi prijatelj!

Predno nastopim svojo kazen, prisojeno mi od tukajšnjega sodnega dvora radi zločina javnega nasilstva, Te rotim pri živem Bogu, Te rotim pri najljubšem, kar imaš na svetu, preskrbi svojemu sinu takoj najmanj dvajset krstnih listov. Jaz sem izgubil svoj krstni list, in posledica? Tvoj prijatelj, Rajko Dolinar, je postal zločinec! Brez krstnega lista moreš pač plačevati davke, moreš priti pred preiskovalnega sodnika, od tu pred sodni dvor in od tu v ječo, ne moreš pa biti deležen dobrot politične uprave. Istočasno Ti pošiljam po nakaznici petdesetak za potrebne kolke na krstne liste. Usoda Tvojega sina mi je zelo pri srcu. Krstni in birmski boter sem mu bil, zato pa izpolni takoj mogoče zadnjo prošnjo in zadnjo željo.

Svojemu nesrečnemu prijatelju
Rajku.

Dne 20. VIII. 1920.

Nebeška pošta.

Vipavska legenda.

Vsako minuto je prinesla nebeška pošta velikansko množino pisem iz vseh krajev in koncev sveta. Seveda tista pisma niso bila pisana z roko. Bili so zdihljaji in utripi prosečih src, bile so molitve. Angeli so jih sprejemali in oddajali na označene naslove, vse to z lahkoto in priprostostjo, kakršne na zemlji ne poznamo. Pisma so bila nastavljena na Marijo, na svetnike, angele — končno so pa vsa odhajala k Bogu, začetniku vsake milosti in dobrote.

Angeli so pregledovali pošto. Kr. ni so bili kakor biseri v nakitju Jezusovega plašča.

»Marija, ozdravi mi bolno dete!« — Devica usmiljena, mož mi leži bolan in vinarja nimam pri hiši. Ozdravi mi ga še danes!« — Mati presladka, mož-pijanec mi je vse kosti preštel. O, da bi že postala vesela vdova! — Devica mogočna, huda ura žuga mojim njivam, vinogradom, oh reši nas, varuj nas, prosi za nas, sicer smo ob bandinov! O dobra mati Jezusova, polje je vse razpokano od suše. Usmiljenje! pošlji nam pohlevnega dežja!« —

Angeli so se bridko posmehovali. »Vedno enako,« je rekel eden, vedno enako. Nepoboljšljivi ljudje! Samo časne dobrote: zdravje, dobra letina, sreča, kruh, zadovoljnost — pa nikjer nobene prošnje za dušo, za krščansko življenje, za nebesa.« —

In angeli so spet pregledovali novodošla pisma. »Sv. Jožef, glej, imam pravdo s sosedom, ki jo vodi spreten odvetnik. Ti me brani, daj, da pridem do svoje

pravice. — O sv. Anton, kravco sem kupila, daj, da bi imela dosti mleka in me ne cebala. — O sv. Anton, ženo sem odpeljal v bolnišnico. Ti si mogočnejši od vseh zdravnikov, ozdravi mi jo. — Sv. Michael, ti angel angelov, sosed me toži, hoče me na vsak način uničiti in mi škodovati. Oh pomagaj mi, da ga jaz prej uničim.«

Nekateri angeli so pričeli plakati. Drugi so se razhudili in so rekli: »Videti je, da ljudje nimajo družega, nego usta, trebušček, sebičnost, maščevanje. Nič za dušo.«

Še vedno so prihajala pisma.

»Sv. Jožef, ti zagovornik srečne smrti, ne daj mi še umreti; mlad sem še in še bi ga rad v družbi pil in pel. O daj mi še srečno živeti. — Sv. Anton, dober mladenič zahaja k meni že nekaj mesecev. Ni napačen kristjan in pridnih rok je. Bila bi zelo srečna... Daj, da me vzame. Saj bom dala za reveže. — Sv. Lucija, skoraj bom cselepel, ozdravi me! — Sv. Apolonijs, strašen zobobol mi ne da zaspati. — Sv. Krn (Kvirin), črnica se je lotila moje živali — priskoči mi na pomoč! — Še eno pismo: O kriste lejson! reši nas hudih časov!« —

Vstal je angel in z vso odločnostjo protestiral: »Zdravje, oči, zobje, ženitev, uživanje, udobno življenje, sreča, čast, tu imaš v kratkem začetek in konec milijonskim in trilijonskim prošnjam. Prav je sicer, da se tudi v telesnih težkočah zaupno obračajo za pomoč k Bogu in svetnikom. Ali pa res nimajo ljudje nič važnejšega, nič nujnejšega? Ali je telo vse? Ali nimajo rešiti svoje duše, in kedo prosi zanjo? Nihče ne prosi, da bi mogel dobro moliti, da bi bil ponižen, čist, skromen, potrpežljiv. Nihče ne molí, da bi mogel odpustiti sovražnikom, slabo z dobrim povrniti, obiskovati bolnike, brantiti sirote. Nihče ne kliče svetnikov na pomoč, da bi se mogel ogniti plesa, slabega znanja, slabe družbe, krivih-nevernih potov. Nihče se ne priporoča svetnikom, da bi mogel do bro spoved opraviti, vredno in pogosto pristopati k angeljski mizi in ostali zvest Bogu in sv. Cerkvi. —«

In angeli so plakali in objokovali mrzloti vernikov. Pisma so romala iz roke v roko — oškropljena z roso angeljskih solz.

Podčavenski.

Knjigarna Kat. Tisk. društva

:: GORICA ::
MONTOVA HIŠA

Bogata zaloga papirja in vseh pisarniških potrebščin. **Slovenske** leposlovne, mašne in šolske knjige vedno v veliki izbiri. Velika izbor naboznih in drugih slik v okvirjih in brez okvirjev. Pomnoževalne aparate „Hektograf“. Prozorne papirje za načrte in papir (Lichtpaus) za na solncu prekopirati, načrte za stavbene mojstre, tuši iz tovarne Günther Wagner, svinčniki Koh-i-nor in drugi iz tovarne Hardtmuth, vse v bogati izbiri, cene brez konkurence. — Prodaja na drobno in na debelo. — Sprejema se naročila pečatov.

Trgovina v ulici Carducci 2.

Ivan Kacin izdelovatelj orgelj in harmonijev

te pripov. Gorica, ulica Sv. Antona 24.
sko trče vsakovrstne harmonije po amer. 7.4. orglje, postavlja cinaste prospekte, rešuje orglje, harmonije, klavirje. Strune za klavirje, jezike za harmonije itd. vedno v zalogi.

IVAN VUGA ::

krojač in trgovec

v Solkanu št. 55

naznanja slav. odjemalcem iz dežele in mesta, da je otvoril svojo krojačnico in prodajalno z manufakturnim blagom.

Cene zmerne!

Cene zmerne!

Pozor vinorejci!

Imam na prodaj 30 tisoč cepljenih trt črne in bele vrste na raznih amer. škotskih podlagah. V zalogi so tudi trte za na dvorišča (latniki). — PIPAN JOSIP, Prešerje 16 pri Komnu. — Cene po dogovoru.